

Vlaams
Parlement

vergadering **C159**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie,
Wetenschap en Innovatie

van 12 maart 2020

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Allessia Claes aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over genderstereotypen op de arbeidsmarkt – 1600 (2019-2020)	4
VRAAG OM UITLEG van Allessia Claes aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het standpunt van de Vlaamse Onderwijsraad over de inkanteling van SYNTRA – 1614 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de opheffing van SYNTRA Vlaanderen – 1617 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) inzake de opheffing van SYNTRA Vlaanderen – 1648 (2019-2020)	7
VRAAG OM UITLEG van Allessia Claes aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de oproep nr. 450 van het Europees Sociaal Fonds voor duale leertrajecten voor jongeren – 1736 (2019-2020)	13
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het statuut van student-zelfstandigen – 1609 (2019-2020)	16
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het TECHville-project in Genk – 1610 (2019-2020)	18
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van start-ups op de Vlaamse economie – 1611 (2019-2020)	19
VRAAG OM UITLEG van Jos Lantmeeters aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over innovatiesteun aan Limburgse ondernemingen – 1613 (2019-2020)	22
VRAAG OM UITLEG van Jos Lantmeeters aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Einstein Telescope – 1701 (2019-2020)	25

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de digitalisering van interacties tussen werkzoekenden en VDAB – 1754 (2019-2020)	29
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over levenslang leren bij kortgeschoolden – 1755 (2019-2020)	31

VRAAG OM UITLEG van Alessia Claes aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over genderstereotypen op de arbeidsmarkt – 1600 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Alessia Claes (N-VA): Ik zal beginnen met een raadsel, zodat de minister op adem kan komen. Een man en zijn zoon krijgen een ernstig ongeluk. De vader overlijdt ter plekke. De zoon wordt naar het ziekenhuis gebracht, rechtstreeks de operatiekamer in. De chirurg kijkt naar de jongen en zegt: 'Ik kan deze jongen niet opereren. Hij is mijn zoon.' Dan is de vraag: wie is de chirurg?

85 procent van de mensen zou moeite hebben met het raadsel. Waarom? Omdat we te maken hebben met genderstereotypen. Bepaalde situaties passen niet in het beeld dat we hebben van de samenleving. Dat is cultureel bepaald. Onze genderrollen, genderstereotypen, sluipen vaak onbewust in ons denken en onze keuzes. Er bestaat op onze arbeidsmarkt zoiets als een perceptie van 'vrouwelijke' en 'mannelijke' beroepen en zelfs sectoren. Die opdeling begint al bij de studiekeuze en zet zich voort in de beroepskeuze.

In het academiejaar 2016-2017 schreven slechts 2666 vrouwen zich in voor de opleiding Industriële Wetenschappen. Daartegenover begonnen 13.394 mannen aan de opleiding. Voor de opleiding Nautische Wetenschappen waren er slechts 3 vrouwen ingeschreven, tegenover 91 mannen. We zien echter ook het omgekeerde. Voor een opleiding sociaal-agogisch werk schreven zich 12.380 vrouwen in, en slechts 3248 mannen.

Ook in het beroepsleven blijft die ongelijke deelname van mannen en vrouwen in bepaalde sectoren. Zo vinden we bijvoorbeeld vooral vrouwen terug in de verpleging en mannen in de ICT-sector. Tussen 2010 en 2014 was 86 procent van de verpleegkundigen een vrouw. Er waren 14.773 mannelijke verpleegkundigen, maar dat steeg wel naar 16.919, een stijging met 14,5 procent. Ook in het kleuteronderwijs zien we een duidelijk verschil, en ook bijvoorbeeld bij onze Vlaamse ondernemers, waar ongeveer 1 op de 3 een vrouw is. We merken de laatste jaren wel een trage, maar gestage groei.

Minister, de arbeidsmarkt heeft nood aan mensen met talent en passie voor hun vak of beroep, ongeacht of ze man of vrouw zijn. Daarom heb ik de volgende vragen. Welke initiatieven zult u nemen om de onevenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen binnen sommige sectoren of beroepen aan te pakken? In bepaalde VDAB-opleidingen, bijvoorbeeld technische opleidingen, zien we nauwelijks deelnemers van het andere geslacht. Hoe tracht u die ongelijke opleidingsdeelname weg te werken? Hoe zult u het vrouwelijk ondernemerschap promoten en stimuleren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Claes, dank u wel. Dat is wel bijzonder: vorige week hadden we de WOMED Award. Françoise Chombar mocht daar een uiteenzetting geven, en zij is gestart met net hetzelfde raadsel. Dat moet dus ergens op een collectief platform te vinden zijn. De mannen naast me zeiden dat ze het juist hadden geraden, dus dat ze al sterk geëvolueerd waren. (*Gelach*)

Maar er was toch geroezemoes in de zaal.

Uw vraag is natuurlijk zeer pertinent. Op de arbeidsmarkt van vandaag en morgen hebben we elk talent nodig, zeker tegen de achtergrond van de krapte die er

vandaag nog altijd is. Dat weet u. Ons beleid is er echt op gericht om maximaal alle talenten aan de slag te krijgen. Wij verwachten van de werkgevers dat ze zich zonder vooroordelen inzetten. Dat betekent natuurlijk dat we een stereotiepe kijk echt moeten doorbreken, en dat vertaalt zich onder andere in een beleid dat absoluut is gericht op het bestrijden van discriminatie.

In het kader van de sectorconvenants verwachten we dat sectoren acties ondernemen op het vlak van de bestrijding van discriminatie en dat ze ook werken aan diversiteit, want dat is een decretaal bepaald thema binnen die sectorconvenants. Ze moeten bijvoorbeeld zorg dragen voor een neutrale en positieve beeldvorming in hun acties inzake het prikkelen van studie- en beroepskeuzes. Françoise Chombar zei onder andere dat ze bij haar bedrijf, Melexis, een screening hebben laten doen en dat ze volledig genderneutraal zijn, tot hun eigen verbazing en tot de verbazing van diegene die de screening deed. Ik geef het maar mee, want dat is toch een bedrijf dat Vlaams, maar ook wereldwijd belangrijk is, en ook om aan te tonen dat bedrijven ook wel bezig zijn met het proberen te vermijden van stereotypen.

Los van dat goede nieuws valt er zeker nog een sprong te maken op het vlak van bijvoorbeeld het warm maken van meisjes en vrouwen voor STEM-opleidingen (Science, Technology, Engineering and Mathematics) en -beroepen, ook binnen duaal leren, waarmee we de waaier aan technologische, technische, exact-wetenschappelijke en wiskundige opleidingen en beroepen vatten. Het actieplan STEM wil jongeren warm maken voor deze opleidingen en zet zeer nadrukkelijk in op meisjes en vrouwen. Wij zijn op dit ogenblik samen met minister Weyts aan het werken aan een nieuw actieplan STEM, waar bijzonder veel aandacht zal zijn voor de gendergelijkheid.

Dat er nog vaak seksegesegegreerd gekozen wordt in studiekeuzes, is een onderdeel van een ruimer maatschappelijk gegeven. Dat vertrekt bij de opvoeding, soms gecontinueerd in onderwijs, en dus op de arbeidsmarkt. Ik verwijs nog eens naar de uiteenzetting die Françoise Chombar gegeven heeft. Ze toonde een filmpje – ik denk dat het in Nederland was – waar aan kleuters gevraagd wordt om een ruimtevaarder te tekenen. Dat gaf een gemengd beeld. De ruimtevaarder was bij sommigen een meisje, bij anderen een jongen. Maar als je dat aan 6- of 7-jarigen vraagt, zijn het allemaal mannen. Ook de meisjes maken er een man van. Men is aan het zoeken wanneer de klik naar de genderstereotypering ontstaat. Maar het zit nog heel diep. Dat krijg je er als minister niet zomaar uit. Het begint al heel jong.

Ik zeg dat absoluut niet als een excuus, maar wel als argument dat er voor het doorbreken van patronen op een aantal domeinen tegelijk gewerkt moet worden. Ik verwijs nog eens naar het evenement van de WOMED Award, waarbij jonge vrouwen belofte van het jaar zijn. Zij zegden nagenoeg zonder uitzondering dat hun ouders hen enorm hadden gestimuleerd in het ondernemerschap. Opvoeding speelt dus sowieso een ontzettend belangrijke rol.

Er zijn wel positieve signalen vanuit de arbeidsmarkt. Alle gesprekken die ik heb met werkgevers, ook als het gaat over technische richtingen maar evengoed in de zorg of in onderwijs – waar je hetzelfde hebt, maar dan voor mannen –, voel je dat men absoluut de handen in elkaar wilt slaan om die stereotypen te doorbreken.

Ik heb vorige week ook opgeroepen om bijvoorbeeld een dag van de vrouwelijke ondernemer in het leven te roepen omdat vrouwen absoluut te weinig de weg naar het ondernemerschap vinden. Een aantal mensen waren daar zeer enthousiast over, een aantal anderen waren dat niet. We moeten het wel op een bepaalde manier in de kijker zetten om de stereotypen te doorbreken.

Ik was gisteren met de klimaatbus op tour in West-Vlaanderen met een technische school, en er zaten alleen maar jongens op. De bedrijven zeggen ze dat ze ook

echt meisjes vragen, omdat ze die competenties nodig hebben. En om positief te eindigen: in het vierde jaar zaten maar twee meisjes, maar in het eerste jaar zaten er blijkbaar heel wat meisjes. Er is dus toch een trendkering bezig. Het gaat uiteraard maar over één school, uit Waregem, op de grens tussen Oost- en West-Vlaanderen. Er waren dus al meer meisjes in het eerste jaar, maar dat kan ook toeval zijn. Er is nog heel veel werk aan de winkel, daarover ben ik het absoluut met u eens.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Minister, dank u voor het antwoord. Einstein moet ooit hebben gezegd dat het gemakkelijker is een atoom te splitsen dan een vooroordeel weg te nemen. Dat speelt hier ook een rol. Vaak gaat het over vooroordelen waardoor mensen minder kansen krijgen dan anderen. Maar misschien moeten we het ook niet zo ver gaan zoeken. Vaak gaat het over diepgewortelde gewoontes waar we ons niet zoveel vragen bij stellen. Bijvoorbeeld bij ingenieurs denken we vaak aan een man en bij een verzorgende aan een vrouw. Dat zijn concepten die, zoals u net zei, door de opvoeding cultureel bepaald zijn. Uit onderzoek zou ook blijken dat de status van een beroep een ongelijke behandeling van de vrouw in de hand werkt. Men verwijst hierbij naar het beroep van informaticus. De eerste programmeurs waren vrouwen, tot bleek dat de computers een revolutie zouden veroorzaken, en toen namen de mannen het over. Men stelt zelfs dat zodra een beroep in status stijgt, de competitie tussen mannen en vrouwen verscherpt.

We zien dat de vrouwen de mannen wel bijbenen, maar het is niet zo evident om dat bij te sturen. Dat kan ook niet van vandaag op morgen, zoals u daarnet ook hebt gezegd. We moeten wel vaststellen dat er al heel wat positieve evoluties zijn.

Het start met de aandacht voor soms kleine zaken, bijvoorbeeld in de brochures voor de promoties van opleidingen of beroepen beide geslachten in beeld brengen. Daarnaast is het ook belangrijk dat werkgevers afstappen van gangbare denkbelden en zo iedereen voldoende kansen geven. Dat is ook van belang bij de werk-privébalans, de uitbouw van de loopbaan en het bepalen van de arbeidsvoorwaarden. Met andere woorden, minister, moeten werkprocessen, structuren en de organisatiecultuur worden heruitgevonden. Op welke manier kan de overheid daar een steentje toe bijdragen?

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Ik ben zelf de dochter van een vrouwelijke ondernemster en een mannelijke ambtenaar. Dus, het kan. Mijn ouders zijn ondertussen allebei 75. Mijn papa is jarig, dus ze hebben het samen heel goed volgehouden. We moeten vooral inzetten op het STEM-onderwijs. In het aso zitten we dicht bij een genderevenwicht, maar, zoals u zelf al zei, in het tso en het bso zijn de cijfers nog steeds alarmerend. In het tso zouden een op de tien meisjes zijn, in het bso maar een op de twintig. Daar zitten we dus toch echt wel met een serieuze ondervertegenwoordiging van meisjes in het onderwijs. Er is het algemeen maatschappelijke beeld, maar ook nog eens naar onderwijs: ondernemerszin is net toegevoegd aan de eindtermen die vorig jaar zijn goedgekeurd. Duale loopbanen in het onderwijs, waarbij mensen uit het ondernemersveld ook actief kunnen worden als leerkracht in het onderwijs, kunnen eigenlijk alleen maar voor positieve rolmodellen zorgen. Jong geleerd is oud gedaan.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Ik wil zelf ook nog aansluiten bij de bijzonder terechte vraag en de suggestie doen om met de techniekacademies, in alle programma's die er zijn rond ondernemerschap, ondernemerszin en jongeren, nog sterker in te zetten dan vandaag op het vraagstuk dat zich hier stelt. Ik ga ervan uit dat de beste inrijpoort is om van jongs af aan de mentaliteit een stukje te gaan wijzigen bij iedereen, en dat we daar dus al een heel sterke troefkaart hebben

om verandering verder in gang te zetten. Maar de minister weet ongetwijfeld nog veel meer.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik zal eerst de vraag van collega Claes beantwoorden. Uiteraard, u hebt gelijk dat de overheid moet inspelen op processen om werk en privé te combineren, maar dat geldt ook voor mannen. Als men genderstereotypering wil doorbreken, moet men ervoor zorgen dat mannen zich ook aangesproken voelen als het gaat over de combinatie werk en privé. Ik begeef me op gevaarlijk terrein, want ik ben getrouwd met een man die dat zeer goed beseft en die er elke avond voor zorgt dat mijn maaltijd klaarstaat.

Er worden wel al wat maatregelen genomen, maar het blijft een feit dat, ook voor kinderen die in gezinnen wonen waar ze nog niet zoveel moeten doen in het huishouden, de ondervertegenwoordiging van meisjes in STEM blijft, en ook het sentiment alsof technische opleidingen niet voor meisjes zijn. We moeten dus echt daar starten. Als het gaat over uitvinders, wetenschappers – denk bijvoorbeeld nu aan de actie rond de vrouwelijke straatnamen – en als je kijkt in de geschiedenis of er vrouwelijke wetenschappers zijn, dan vind je er zo heel veel, maar het zijn toch de mannen die de straatnamen krijgen. Het is heel bijzonder om vast te stellen en het geeft op zich ook al een vreemd beeld, dat als er straatnamen naar iemand worden genoemd, dat bijna altijd mannen zijn. We moeten dus gewoon zorgen dat we op alle fronten de stereotypen wat proberen te doorbreken.

Collega Bothuyne, uw suggestie is ook zeer oké en nemen we mee. Het feit dat de vraag hier vandaag aan bod komt, is trouwens ook al een positief signaal.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Ik hoor dat er al heel wat initiatieven zijn. Ik vind het alvast positief dat we hier verder op zullen werken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Allessia Claes aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het standpunt van de Vlaamse Onderwijsraad over de inkanteling van SYNTRA – 1614 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de opheffing van SYNTRA Vlaanderen – 1617 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) inzake de opheffing van SYNTRA Vlaanderen – 1648 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Het antwoord wordt gegeven door minister Crevits.

Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Volgens het Vlaamse regeerakkoord wordt SYNTRA Vlaanderen vanaf 1 januari 2021 opgeheven. De taken worden verdeeld over de departementen Werk en Sociale Economie en Onderwijs en Vorming, VDAB en het Agentschap Innoveren en Ondernemen. De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) heeft echter laten weten dat bij hen de vrees leeft dat de taakverdeling over de diverse organisaties tot versnippering zal leiden. Men stelt in het advies tevens vragen bij de trajectbegeleiding door VDAB en geeft aan dat de kansengroepen uit de boot dreigen te vallen.

Daarom heb ik de volgende vragen voor u, minister. Wat is uw standpunt over het advies van de Vlor? Op welke manier zult u tegemoetkomen aan de geformuleerde bezorgdheden en het behouden van de expertise? Welke stappen zijn er tot nu toe al genomen voor de afschaffing van het agentschap SYNTRA Vlaanderen en de inkanteling van de taken binnen de andere structuren?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, mijn vraag sluit aan bij die van collega Claes. Ik had mijn vraag gericht tot minister Weyts van Onderwijs, maar ik heb begrepen dat de regering beslist heeft om gecoördineerd te antwoorden, wat natuurlijk wijs is.

Vanaf 1 januari 2021 zal het Agentschap voor Ondernemersvorming, SYNTRA Vlaanderen, worden opgeheven. De taken zullen worden verdeeld tussen de departementen Werk en Sociale Economie, Onderwijs en Vorming, VDAB en het Agentschap Innoveren en Ondernemen. In een recent uitgebracht advies vreest de Vlor dat die taakverdeling over verschillende organisaties tot versnippering zal leiden. De Vlor is ook bezorgd over de inkanteling van taken bij VDAB. De trajectbegeleiding die nu door SYNTRA gebeurt, moet jongeren immers binnen een beperkte termijn leiden naar een onderwijskwalificerend traject, maar de focus van VDAB is een duurzame inschakeling in de arbeidsmarkt, en de bemiddeling duurt heel wat langer. Als VDAB als trajectbegeleider fungeert, is hij zowel aanbieder als bemiddelaar.

De Vlor deelt wel de uitgangspunten van het voorontwerp van decreet – namelijk het nastreven van efficiëntie en transparantie, waarvan ik ook denk dat het goed is dat we dat doen – en zegt ook dat de continuïteit van de regie gewaarborgd moet worden, de ondersteuning moet blijven lopen en er met vaste aansprekpunten moet worden gewerkt om de werking in de toekomst nog meer te optimaliseren. De Vlor haalt daar een terecht punt aan, collega's. We hadden in het verleden voor duaal leren de regie bij SYNTRA Vlaanderen gelegd. We hebben ook de SYNTRA-opleidingen. Dat zijn belangrijke opleidingen. Maar we moeten ook opletten dat we niet alles op één hoopje gooien. Duaal leren is in essentie voor leerlingen die arbeidsmarktrijp zijn. De bijna-arbeidsmarktrijpe leerlingen hebben we daar ook aan toegevoegd. Maar ik hoop dat geen van de aanwezigen hier vindt dat alle leerlingen maar in duaal leren moeten worden ingekanteld, want dan zijn we natuurlijk een van de sterke marktpunten van dat duaal leren wat kwijt.

Er is uiteraard een geweldig sterk regeerakkoord, en dat heeft daarop geanticipeerd. Ik geef even mee wat we daarin lezen: "Om de efficiëntie van de dienstverlening te verhogen, voegen we bepaalde bevoegdheden samen en schaffen we het agentschap Syntra Vlaanderen af. Binnen het Departement Werk en Sociale Economie richten we een expertisecentrum innovatieve leerwegen op, waarvan het onderzoeksprogramma wordt opgesteld en opgevolgd in overleg met het Platform levenslang leren. Het Departement WSE en departement Onderwijs nemen samen de secretariaatsrol op van het Vlaams partnerschap duaal leren. Het partnerschap stuurt dit secretariaat aan. Dit partnerschap blijft samengesteld uit een paritaire vertegenwoordiging van onderwijs en werk en kan adviezen verstrekken met betrekking tot het duaal leren. Het toezicht op de duale trajecten, dat op heden wordt verricht door Syntra Vlaanderen (de leerwerkplek component), dat in

samenwerking met de onderwijsinspectie wordt uitgeoefend, brengen we onder bij het Departement Werk. VDAB wordt ook voor duaal leren de werkplekregisseur. We stimuleren ondernemerschap en het aanleren van ondernemerscompetenties. VLAIO zorgt er als regisseur ondernemersvorming voor dat er voldoende innovatieve en flexibele ondernemerschapstrajecten en bijscholingen voor ondernemers in de markt worden gezet. De ondernemersvorming die door Syntra Vlaanderen wordt gecoördineerd, zal door VLAIO via een Mastercall voor 5 jaren worden uitgeschreven, waar zowel ondernemers als KMO-medewerkers opleiding kunnen volgen. Hierbij wordt enerzijds een gesloten call gelanceerd, gericht naar de Syntra vzw's, zodat hun kennis, expertise en bereik verder benut zullen worden. Anderzijds wordt ook een open call gelanceerd met opleidingen die belangrijk zijn en de markt niet aanbiedt."

Minister, in het licht van wat ik net heb geschetst, het traject dat we in de vorige legislatuur samen hebben doorlopen in verband met duaal leren, wil ik uw reactie vragen op dit advies.

De Vlor is van oordeel dat het Vlaams Partnerschap Duaal Leren beter de regie als werkplekregisseur duaal leren en leertijd zou opnemen. Wat denkt u daarvan in het licht van het regeerakkoord?

Binnen SYNTRA hebben we zeer gerichte en specifieke opleidingen met een eigen methodiek voor jongeren en volwassenen. Ik herinner u eraan dat tijdens de vorige legislatuur, bij SYNTRA de honderdste hoofdslager van een grote slagerijgroep is gevormd. Ik denk dat de voorzitter van de commissie dat ook nog wel weet. Op welke manier kan erover gewaakt worden dat dit eigenstandig profiel opleidingen kan blijven bestaan?

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Op 21 februari publiceerde de Vlor een advies aangaande het voorontwerp van decreet tot opheffing van het Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming, SYNTRA Vlaanderen, wat uitgebracht werd na de ministerraad van 24 januari 2020. Met het oog op rationalisering wil de Vlaamse overheid SYNTRA Vlaanderen dus opheffen en zijn taken verdelen onder het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO), VDAB en het Departement Werk en Sociale Economie. De precieze verdeling is een hele boterham waarbij elk van die entiteiten zal instaan voor een specifiek aspect van leren en ondernemen. Als men het bij een eerste lezing bekijkt, dan bestaat inderdaad het risico dat men door de bomen het bos niet meer ziet, en daar waarschuwt de Vlor in eerste instantie dan ook voor. De Vlor vreest dat de taakverdeling zal leiden tot versnippering en moeizame communicatie.

Dit is een eerste algemene klacht, maar mijns inziens nog belangrijker is dat er bij dit advies ook enkele kanttekeningen kwamen van praktische aard over de overheveling van de taken en verantwoordelijkheden inzake duaal leren en leertijd naar de VDAB. Ik parafraseer de drie grieven uit het advies.

Ten eerste heeft VDAB weinig ervaring met de begeleiding en ondersteuning van onderwijstrajecten van de desbetreffende doelgroepen. De trajectbegeleiding moet jongeren enerzijds leiden naar een onderwijskwalificerende opleiding en anderzijds binnen een beperkte termijn van twintig dagen naar een werkplek. Wanneer VDAB als trajectbegeleider fungeert, is hij in dat geval zowel aanbieder als bemiddelaar. Daarenboven duurt de bemiddeling voor een werkplek in zijn huidige werking heel wat langer.

Ten tweede gaan duaal leren en de leertijd over een leertraject in een bedrijf als onderdeel van een onderwijskwalificerend traject. Met de overheveling naar VDAB vreest de Vlor een groenpluk van meerderjarige jongeren door de werkgevers,

waardoor ze de school ongekwalificeerd verlaten, vaak net voor het voltooiën van hun opleiding. De Vlor vreest dat bij VDAB de focus te zeer op een duurzame inschakeling op de arbeidsmarkt ligt, wat mogelijks het onderwijskwalificerende doel van duaal leren en de leertijd zal doen ondersneeuwen.

Ten derde zijn onderwijs noch zijn geledingen vertegenwoordigd bij VDAB. De raad van bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van werkgevers, vertegenwoordigers van werknemers en regeringscommissarissen van Werk en Begroting. De onderwijsverstrekkers noch de lerenden of hun ouders zijn vertegenwoordigd in de werking van VDAB. De Vlor vreest voor een visie en werking vanuit het oogpunt van de arbeidsmarkt zonder inbreng van de noden van Onderwijs en de belangen van de leerplichtigen en lerenden.

Minister, in het licht van deze kanttekeningen wil ik u graag een aantal vragen stellen. Hoe evalueert u de algemene teneur van dit advies, namelijk dat de herverdeling van de taken van SYNTRA Vlaanderen zal zorgen voor versnippering en moeizame communicatie? Hoe evalueert u de drie opgesomde praktische kanttekeningen over de overheveling van de taken en verantwoordelijkheden inzake duaal leren en leertijd naar VDAB? Welke initiatieven neemt u om tegemoet te komen aan de hierboven genoemde bedenkingen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ben niet verbaasd dat de Vlor bezorgd is. Toen ik minister van Onderwijs was, heb ik gedurende vijf jaar heel veel bezorgdheden gelezen.

Het is wel nog wat vroeg om inhoudelijk al te reageren. Naar aanleiding van het ontwerp van decreet in het kader van de transitie van SYNTRA Vlaanderen werd advies ingewonnen bij de Vlor, maar ook bij de SERV, het Vlaams Partnerschap en de raad van bestuur van VDAB en SYNTRA Vlaanderen. Alle adviezen werden eind februari overgemaakt aan mijn kabinet en op basis van deze analyse leggen we dit nu voor aan de Vlaamse Regering.

Mijnheer Slagmulder, u zegt dat een deel van de door de Vlor geformuleerde adviezen een algemene klacht en grieven zijn. Ik nodig u uit om de adviezen van de voorbije vijf jaar te lezen. Dat zijn geen grieven en klachten, maar vooral zorgen. Het is goed dat men die zorgen nu zo duidelijk meegeeft omdat er dan rekening mee gehouden kan worden in de manier waarop we voortgaan in het dossier.

Het is ook mijn bezorgdheid om de transitie, die deel uitmaakt van het Vlaams regeerakkoord, op een constructieve wijze te laten verlopen. Het is dan van belang om alle partners minstens te betrekken om een positief verhaal te kunnen schrijven. Dat is absoluut onze bedoeling.

Dit ontwerp van decreet wordt op heel korte termijn terug geagendeerd op de Vlaamse Regering. Het lijkt me heel zinvol dat we met de collega-ministers een gezamenlijk standpunt bepalen en dit vertalen in een nieuwe versie van decretale tekst. De slagzin van de Vlor is 'Wijs beleid door overleg!', en dat is nu net wat we proberen te doen.

Mevrouw Claes, de Vlaamse Regering besliste op 25 oktober 2019 om Dirk Vanderpoorten, secretaris-generaal van het Departement Werk en Sociale Economie (WSE), vanaf 1 november 2019 aan te stellen als waarnemend gedelegeerd bestuurder bij SYNTRA Vlaanderen en een transitiecomité op te richten voor de opheffing van SYNTRA Vlaanderen.

Het transitiecomité bestaat uit de leidend ambtenaren van het departement WSE, VDAB en VLAIO en de voormalige gedelegeerd bestuurder, de directeur ondersteunende diensten en de adviseur personeel en organisatie van SYNTRA Vlaanderen.

Dit transitiecomité stuurt de transitie aan en rapporteert over de opheffing. Het stelde drie entiteitsoverschrijdende werkgroepen van experts samen: een over inhoudelijke verfijning, een over regelgeving en een over begroting. Het ontwerp van decreet is daar het eerste resultaat van.

Daarnaast werd ook nog een werkgroep ICT en een werkgroep inzake toezicht opgericht. Alle personeelsleden werden ondertussen aan hun nieuwe entiteit toegewezen. Bilaterale werkgroepen bereiden de overdracht van de medewerkers voor. We zijn dus bezig met een enorme transitie, die met heel veel mensen op de werkvloer te maken heeft.

Het transitiecomité stelde ook een jaarlijks ondernemingsplan 2020 op voor SYNTRA Vlaanderen en werkt onder meer ook aan een beheersovereenkomst met SYNTRA Vlaanderen. Al deze werkgroepen, overkoepeld door het transitiecomité, hebben tot doel de transitie voor te bereiden en intussen de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen. Zeker dit laatste is voor mij ontzettend belangrijk. De inkanteling is voorzien tegen 1 januari 2021.

Mijnheer Daniëls, het ontwerp van decreet behelst enkel de transitie van het extern verzelfstandigd agentschap SYNTRA Vlaanderen. Enkel de bevoegdheden, taken en rollen van SYNTRA Vlaanderen zullen ingekanteld worden bij de drie ontvangende entiteiten, namelijk WSE, VLAIO en VDAB. Het opheffingsdecreet spreekt zich niet uit over de vzw SYNTRA. Zij behouden hun opdracht en autonomie en zullen hun opleidingen kunnen voortzetten. Het is heel belangrijk om dat al mee te geven, want dat was ook een grote zorg. De Vlaamse Regering zal evenwel naar aanleiding van deze hervorming een beheersovereenkomst opmaken met SYNTRUM en SYNTRA, waarin naast de ondernemerschapstrajecten ook aandacht zal kunnen gaan naar hun opleidingsaanbod voor leerlingen en volwassenen.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. De SERV heeft in zijn advies zes opmerkingen gemaakt bij het ontwerp van decreet. Ik ga daar niet dieper op in, maar ik zou even willen stilstaan bij de slotbemerking van dat advies. Ze besluiten dat er snel transparantie, duidelijkheid en rechtszekerheid wordt geboden over de operationalisering van de nieuwe werkwijze en alle betrokken actoren. Welke timing wordt er gehanteerd?

U zei dat het belangrijk is dat het personeel ook op de hoogte is omdat elke hervorming samengaat met onzekerheid en onduidelijkheid.

Ik hoop dat er goed wordt gecommuniceerd naar het personeel, dat er heel veel wordt teruggekoppeld over de vooruitgang en dat het personeel op regelmatige basis wordt betrokken bij deze hervorming.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u wel minister. Dat er overleg moet zijn: ja. We moeten uiteraard wel opletten dat het overleg gebaseerd is op de werkelijke doelen die in het regeerakkoord en in het voorontwerp van decreet staan en niet op gepercipieerde doelen. Dat is belangrijk. Daarom is het heel goed dat u aangeeft dat de SYNTRA-opleidingen, en dan heb ik het over de vzw's en SYNTRUM, blijven bestaan met een eigenstandig profiel. Dat is een belangrijke aanvulling die u hier hebt gedaan.

De aansturing, het partnerschap en de regie zijn nog iets anders dan de opleidingen zelf, zijnde duaal leren, de arbeidsmarktrijpe en de bijna arbeidsmarktrijpe opleidingen. Ik hoor her en der verhalen dat alles wordt samengegooid en dat alles verdwijnt. Het gaat inderdaad over de regie, zoals u hier zeer correct nog eens

hebt meegedeeld. Ik hoop dat er minstens nu al op dat vlak enige geruststelling op het terrein is en dat we in de verdere uitrol kunnen zorgen dat we het doel – want daarover gaat het – van de opleidingen duaal leren maar ook andersoortige opleidingen voor volwassenen en jongeren overeind kunnen houden en nog wat scherper kunnen formuleren.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, dank u voor uw antwoord. Duaal leren is een thema dat onze fractie na aan het hart ligt. Het is een thema dat we ook binnen de commissie Onderwijs van nabij volgen, want het is een onderwijsvorm waar heel veel potentieel in zit, zowel in het secundair als in het hoger onderwijs.

Specifiek voor het secundair onderwijs is de zogenaamde groenpluk iets wat mij zorgen baart. Het is dan ook belangrijk dat u deze waarschuwing meeneemt en behartigt. In dat opzicht vind ik het zelf ook eigenaardig dat SYNTRA Vlaanderen, dat op dit domein goed werk verricht heeft, wordt uitgekleeft, zeker omdat deze beslissing ingaat tegen bijvoorbeeld het advies van Jonas De Raeve, de onderwijsexpert van Voka, die eind vorig jaar stelde dat duaal leren zo'n belangrijk thema is dat er beter een apart nieuw agentschap voor zou worden opgericht. Dit mogelijke agentschap duaal leren had sterke partnerschappen kunnen aangaan met alle stakeholders in deze kwestie en had duaal leren op alle onderwijsniveaus kunnen coördineren en intensifiëren. Ik vind het dan ook jammer dat deze aanbeveling dode letter is gebleven en we in deze kwestie het omgekeerde krijgen, namelijk een versnippering van bevoegdheden.

Bijkomend sluit ik me ook aan bij de vraag van de Vlor over de werking van het secretariaat van het Vlaams Partnerschap Duaal Leren. De Vlor stelt vast dat over de overheveling hiervan nog geen duidelijke afspraken zijn gemaakt. Nu heeft collega Daniëls al deels een antwoord gegeven op de bezorgdheid van de Vlor hieromtrent, maar toch zit ik nog met de vraag hoe het eigenlijk zit met de bevoegdheidsverdeling binnen dat secretariaat. Want als dit gesplitst wordt tussen de departementen Onderwijs enerzijds en Werk en Sociale Economie anderzijds, lijkt het mij nodig dat u als minister van Werk hierover blijvend in overleg met Onderwijs moet gaan om de verdere werking hiervan en de eventuele verbeteringen te kunnen monitoren. Kunt u mij hieromtrent garantie bieden?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Claes, het is onze transitie-manager, Dirk Vanderpoorten, die alle communicaties doet. Het hangt natuurlijk ook een beetje af van de manier waarop we de adviezen zullen omzetten in het verdere decreet, maar sowieso worden ze zeer nauw betrokken. Op de nieuwjaarsreceptie van het departement, waar de mensen van SYNTRA Vlaanderen op uitgenodigd waren, is er veel aandacht besteed aan het geven van uitleg over hoe we met hen zullen omgaan. Dergelijke transitie brengen altijd zorgen mee voor het personeel. Ik probeer die heel goed te ontmoeten. We hebben het in het regeerakkoord gedaan, net om de efficiëntie een stukje te verhogen. Het is geen uitkledingsoperatie van SYNTRA Vlaanderen, mijnheer Slagmulder. De continuïteit blijft, mensen blijven op het project werken, maar je moet soms keuzes maken om net het hokjesdenken tegen te gaan. Dat is wat we nu proberen te verbeteren.

U zou absoluut een punt hebben als de werking daar zou stilvallen, maar we moeten nu door een transitie, daar is niets aan te doen. Het past in het beeld om het efficiënter te doen. Evident blijft een heel nauwe samenwerking met het onderwijs. Sowieso zullen we elkaar moeten vasthouden. Als bijvoorbeeld straks de trajecten duaal leren in curriculumdossiers geregeld worden, dan zeggen de mensen van Werk: 'Oei, we gaan daar niet meer bij betrokken worden.' Minister Weyts

en ikzelf zullen er echt voor moeten zorgen dat er op alle terreinen heel nauw verder samengewerkt wordt. Ik volg dit dossier van heel dichtbij. Aan jullie vragen te horen, heb ik de indruk dat jullie dat ook van heel dichtbij verder zullen volgen.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Het is duidelijk dat we zeker voor die efficiëntieoefening gaan en dat het de bedoeling is dat er efficiënt gewerkt wordt. Ik ben ook blij te horen dat u die zorg gaat dragen voor het personeel, zodat die overgang zeer vlot zal gebeuren. Dat zal zeker nog vervolgd worden, hoe die overgang zal gebeuren.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Van mijn kant toch ook de vraag aan alle partners die dit meevolgen – dan heb ik het over de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), koepels, vakbonden, scholen, en dergelijke meer – om te zorgen dat we degenen waar we op mikken, zijnde de leerlingen en de scholen, eenheid van informatie geven, en dus niet in verspreide slagorde info geven, geen andere info geven, ook niet via adviesen. We mogen ook niet bang maken. We moeten die info goed geven. Als we dan de verdere uitvoering van het regeerakkoord doen, moeten we die info ook heel duidelijk houden en ook een heel grote oproep doen om duaal leren zuiver te houden en niet te beginnen mengen met van alles en nog wat, want dan verliezen we een sterkte van het duaal leren.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Duaal leren is een vorm van onderwijs waarin men ter plaatse al doende leert en dat dus een dubbele finaliteit kent: het leren van vaardigheden en die meteen kunnen toepassen op de werkvloer. Het is dus leren in en van een werkplek. Het is dan ook belangrijk dat deze dubbele finaliteit ook bewaakt wordt door de inrichtende en begeleidende instellingen. Met de organisatie van deze onderwijsvorm moet dan ook doordacht worden omgegaan, zeker omdat de doelgroep van werkplekleren ook vaak jongeren uit kwetsbare groepen betreft, zoals jongeren die schoolmoe zijn en het traditionele onderwijs vaarwel hebben gezegd. Duaal leren lijkt erin te slagen om veel potentiële schoolverlaters in een leertraject te houden. Voor veel leerlingen betekent dit systeem een verademing omdat het de dagelijkse routine doorbreekt en ze er een pak meer praktijkervaring opdoen. Indien we deze jongeren niet verloren willen laten gaan, moeten we inzetten op een organisatie waar voldoende expertise aanwezig is inzake de beide aspecten van duaal leren. Een gedeeltelijk inkanteling van dit systeem, richting VDAB, moet dus ook gepaard gaan met aangepaste begeleiding en middelen. Hierbij is inspraak van zowel het onderwijs als de arbeidsmarkt zeker aan te bevelen. Het kan dus niet zijn dat dit onderwijssysteem door werkgevers en door begeleiders louter wordt aanzien als een kweekvijver van snel inzetbare werkkrachten. Wij benadrukken dus ten eerste het belang van de waarborg van het behoud van het dubbele traject van duaal leren, simultaan leren en werken, dus tegelijk zowel onderwijs als beroepscompetenties opdoen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Allessia Claes aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de oproep nr. 450 van het Europees Sociaal Fonds voor duale leertrajecten voor jongeren – 1736 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Leren en werken wordt eindelijk een volwaardige leerweg. Na 3 jaar van proeftuinen gingen 185 scholen op 1 september 2019 van start met het aanbod van 79 studierichtingen binnen het kader van duaal leren. Dit nieuwe stelsel was broodnodig. De bedrijfswereld roept namelijk al jaren om meer technisch gekwalificeerd personeel. Jongeren kunnen hun talenten op deze manier beter ontwikkelen binnen een praktische setting van een bedrijf. Dat kan de schoolmoeheid en de hoge ongekwalificeerde uitstroom terugdringen.

Uit het antwoord op mijn schriftelijke vraag nr. 39 van 23 oktober 2019 blijkt dat er in het kader van de oproep nr. 450 van het Europees Sociaal Fonds (ESF) in sommige studierichtingen, bijvoorbeeld mechanische vormgeving, asfalt- en betonwegenbouwer, daktimmerman, matroos, enzovoort, geen leerlingen zijn ingeschreven. We lezen eveneens dat het project van Cobot en Woodwize na de voorbereidende fase van zes maanden om deze reden wordt stopgezet. Er wordt wel in een budget voorzien.

Minister, wat is volgens u de oorzaak? Op basis waarvan worden de subsidies toegekend? Zullen deze studierichtingen in de toekomst nog verder aangeboden worden? Welke initiatieven zult u nemen om deze richtingen alsnog te promoten en zo toch leerlingen aan te trekken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Bedankt voor de vraag, collega Claes. Het ESF-project waarover u spreekt, moet wat gekaderd worden. De vraag gaat over de oproep 'duale leertrajecten', die liep van 1 oktober 2018 tot 15 januari 2019. Voor zeven opleidingen ervan zijn programmatieaanvragen ingediend, maar besliste de school uiteindelijk om de duale opleiding niet aan te bieden. Er konden zich dus ook geen leerlingen inschrijven en de projecten gingen dan ook niet verder in de uitvoeringsfase. De doelgroep waren sectororganisaties, in verplichte samenwerking met de scholen. Dat gaat in twee fases: eerst de voorbereiding, en dan effectief. De vijf goedgekeurde projecten waren goed voor zo'n veertien opleidingen. Voor de helft ervan is het uiteindelijk dus niet doorgegaan.

De oorzaken waarom het niet doorging, zijn zeer divers. Scholen kozen er soms voor om langer te wachten alvorens de duale leerweg aan te bieden. Er was nood aan het wegwerken van een beetje koudwatervrees. Voor sommige opleidingen waren er te weinig leerlingen in de parallelle niet-duale variant. Dat is trouwens een groot probleem in duaal leren, collega's, dat je een parallelle variant moet hebben, waardoor de last voor scholen natuurlijk wel heel zwaar is. Voor andere opleidingen in bepaalde sectoren blijkt het dan weer moeilijk te zijn om er überhaupt jongeren warm voor te maken, bijvoorbeeld de opleiding productie-operator textielproductielijn.

De projectvoorstellen die ingediend werden bij ESF zijn getoetst op relevantie, haalbaarheid en goed projectbeheer. Maar als een project stopgezet is, wordt het ook niet meer gefinancierd. Dat is evident. Dat zit dus wel proper in elkaar.

Zullen die studierichtingen nog aangeboden worden? Uiteraard, ze kunnen allemaal aangeboden worden, want ze staan op de lijst van mogelijk te programmeren standaardtrajecten. Er zijn er trouwens al een paar ingediend voor volgend schooljaar.

We hebben al eerder vastgesteld dat scholen heel wat duale opleidingen programmeren, maar ze in de praktijk uiteindelijk niet aanbieden. Ook de instroom kan een stuk beter. Samen met mijn collega Ben Weyts, bevoegd voor Onderwijs, plannen we dit jaar nog heel wat acties om duaal leren als sterk merk in de kijker te plaatsen, waarbij we vooral de sectoren ook willen stimuleren.

Gisteren zaten er op de klimaatbus jongeren uit de richting elektromechanica. Zij hadden bijna nog niet gehoord van duaal leren. Het werd dus niet aangeboden in hun school. Maar net die school is zeer actief in het inrichten van duaal leren. Als je het niet ingericht hebt, heeft dat met allerhande argumenten te maken. Daarnaast hebben we in twee bedrijven dan weer jongeren gezien die duaal leren volgen en die daar zeer enthousiast over waren. Je voelt dus dat er een enorm potentieel is, maar er zijn hindernissen, ook administratief, waarom het niet ingericht wordt. Die moeten we samen wegwerken.

We plannen dit voorjaar ook nog een nieuwe ESF-oproep, die er net op inzet om duaal leren te versterken en om drempels weg te werken. We geven dus zeker niet op, collega Claes, integendeel.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Bedankt voor het antwoord, minister. Duaal leren is een andere vorm van leren, die soms afstapt van die negatieve connotatie van het watervalsysteem richting tso en bso. Met de krapte op de arbeidsmarkt zoeken werkgevers geschoolde werkkrachten. Vacatures raken moeilijk ingevuld. Duaal leren zou voor hen dan ook een ideale oplossing zijn.

Duaal leren heeft veel potentieel, maar dat potentieel blijft vandaag spijtig genoeg nog onderbenut. Sommigen spreken zelfs over een valse start. Duaal leren staat of valt dan ook met het aantal leerlingen en het aantal beschikbare werkplekken. Daar knelt momenteel ook het schoentje. De scholen en de werkvloeren kunnen zeker een duwtje in de rug gebruiken. We stellen vast dat scholen nog niet altijd op de goede golflengte zitten en dat richtingen beter moeten worden afgestemd op de noden van de arbeidsmarkt. Scholen moeten dan ook goed begeleid worden.

We stellen ook vast dat er tal van werkgevers zijn die met grote verwachtingen plaatsen openstellen of die helemaal niet op de hoogte zijn van het potentieel van duaal leren. U hebt het zonet ook even aangekaart. Op welke manier kunnen we daaraan tegemoet komen? Hoe kunnen we met andere woorden duaal leren beter promoten?

Het is zoals men zegt: woorden wekken, voorbeelden strekken. Goede ervaringen zijn het beste argument om werkgevers te overtuigen. Hoe kunnen we die goede praktijken nog beter in de verf zetten? Wat zult u daarvoor voorzien?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: We plannen ook een nieuwe communicatieactie, het is sowieso iets dat door beide ministers moet gebeuren. We moeten ook nog beter nagaan hoe bedrijven die in een bepaalde regio aanwezig zijn, kunnen worden gematcht met de gepaste studierichtingen in technische scholen.

Duaal lesgeven kan ook een trigger zijn, bijvoorbeeld bij scheikunde. We zien dat er boven Antwerpen soms plaatsen zijn voor duale jongeren maar dat er op school niemand meer is die de theoretische lessen kan geven. We willen daar dan ook wat soepelheid bieden.

Voor de communicatiecampagne zou ik minder geneigd zijn om te werken met radiospots omdat dat op zich niet overtuigt maar zou ik eerder heel doelgroepgericht communiceren. Ik denk dat de sectoren daar nauwer bij betrokken moeten worden.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Ik heb geen verdere vragen en dank u voor het antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het statuut van student-zelfstandigen – 1609 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Enkele jaren geleden werd het statuut van de student-ondernemer of student-zelfstandige in het leven geroepen. Dat moest niet enkel op Vlaams niveau gebeuren maar eigenlijk vooral op federaal niveau, omdat het gaat over de sociale bijdragen enzovoort. Dat statuut staat open voor studenten die voor minstens 27 studiepunten zijn ingeschreven aan een onderwijsinstelling – dat is geregeld door het Vlaams niveau – en daarnaast een zelfstandige activiteit willen uitoefenen. Jongeren die hun studies combineren met ondernemen, kunnen daardoor fiscaal ten laste blijven van hun ouders. Dat is dan een federale maatregel.

Uit de meest recente cijfers is gebleken dat dit statuut heel succesvol is. Eind 2018 waren er in België immers 6238 student-ondernemers. Twee derde daarvan, 4301, waren gevestigd in Vlaanderen.

Dankzij dit statuut stimuleren we alle studenten om te proeven van het ondernemerschap, zonder dat dit hen of hun ouders fiscaal benadeelt.

Minister, in uw beleidsnota staat: “We ondersteunen studenten om zin voor ondernemer (*sic*) te concretiseren en te ervaren door b.v. de actieve promotie van en de goede omkadering voor het statuut van student-ondernemer. Ondernemen moet voor studenten even natuurlijk worden als een studentenjob of vakantie-werk.”

Minister, hoe beoordeelt u deze cijfers?

Hoe evalueert u de invoering van dit statuut?

Op welke manier worden studenten op de hoogte gebracht van dit statuut?

Welke maatregelen zult u nemen om de actieve promotie en omkadering hiervan nog verder te verbeteren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Het statuut student-zelfstandige werd ingevoerd op 1 januari 2017. In 2017 telde Vlaanderen 3541 student-zelfstandigen, in 2018 al 4301. We zien dus een duidelijke stijging. De verwachting is dat het aantal student-zelfstandigen de komende jaren nog verder zal toenemen.

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) zet zich al jaren in om het innovatief ondernemerschap bij studenten te versterken. VLAIO werkt samen met UNIZO Onderwijs & Ondernemen (Unie van Zelfstandige Ondernemers) en MyMachine en bereikt jaarlijks een kleine veertigduizend scholieren en studenten en tien-duizend leerkrachten en docenten. Dat is enorm veel. Zij focussen op het feit dat het belangrijk is dat jongeren de vaardigheden van de 21e eeuw, zoals creativiteit, samenwerken, problemen oplossen en zelfregulering, meer ontwikkelen.

De jeugd kan ook terecht in 41 jeugdhuisen over heel Vlaanderen. Daarnaast is er de jongerencoöperatie Haven, waar men in een veilige, ondersteunende omgeving

van start kan gaan. Haven is een door VLAIO gesubsidieerde organisatie waarin jong ondernemerschap alle kansen krijgt.

Recent is ondernemerschap ook opgenomen in de eindtermen van het onderwijs. Er beweegt dus heel wat omtrent het ondernemerschap op zich.

Hoe evalueer ik de invoering van het statuut? Het statuut heeft absoluut een grote drempel voor studenten naar ondernemen weggenomen. Er is vanuit Vlaanderen gepleit voor een gelijkschakeling van het sociaaljuridisch statuut van student-ondernemer met dat van jobstudent, onder andere via het Forum Ondernemend Hoger Onderwijs. We zijn zeer blij dat altijd maar meer studenten daadwerkelijk de stap naar ondernemen zetten. Ik weet niet of u dat wist, maar PMV/z heeft enkele jaren terug ook haar Startlening verbreed naar student-zelfstandigen, wat ook een goede zaak is.

Hoe gaan we studenten op de hoogte brengen? VLAIO ontwikkelt een breed scala aan initiatieven voor zowel de studenten als de jongeren buiten het onderwijs. Dat gaat over sensibiliseren, het aanbieden van initiatieven die het ondernemend vermogen uitdagen, het bieden van ruimte om elkaar te ontmoeten. Tegelijk wordt ook altijd de mogelijkheid van het statuut student-zelfstandige voor het voetlicht gebracht.

Met StuBru heeft VLAIO het Start Me Up Fest georganiseerd. Op die manier hebben we gedurende een volle week, van 7 tot 13 oktober 2019, de spotlights gezet op jong ondernemerschap in Vlaanderen. Men vindt ook alle info bij www.vlaio.be/jongeren.

Elke hogeronderwijsinstelling biedt ondertussen ondersteuning inzake ondernemen, en we zien dat ook studentenverenigingen actief zijn met betrekking tot ondernemerschap. Dat is dus ook een heel goede zaak.

Kan het nog beter? Ten eerste, we zetten wat we doen gestaag voort. We willen eigenlijk overal een ecosysteem voor jong ondernemerschap in studentensteden installeren. Het gaat om de projecten TURBO in Brugge, SPURT in Kortrijk, Gentrepreneur in Gent, Broeikas in Aalst, LE(J)ON (Leuvense Jonge Ondernemers) in Leuven, Startup 2440 in Geel, TAKEOFFANTWERP_ALLIANCE in Antwerpen, Pitch Please in Hasselt, De BeGenkers in Genk en Manestarters in Mechelen. Overal zie je die groepen ontstaan, omdat steden natuurlijk een mooie voedingsbodem zijn om ondernemerszin te creëren.

We willen uiteraard niet van elke student een student-zelfstandige maken, maar het is wel van belang dat elke student zijn ondernemersskills aanscherpt.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Dank u. Ik denk dat we de ondersteuning voor student-ondernemers moeten opsplitsen in drie stukken. We hebben het federale luik. Dat ging dan over de fiscaliteit en de gelijkschakeling van een student-ondernemer met een jobstudent. Ik denk dat dat een heel belangrijke tool is. Het tweede luik is het onderwijsluik. U hebt daaromtrent in de vorige legislatuur dan ook actie ondernomen. We hebben toen ook bepaald dat dit voor minstens 27 studiepunten was. Nu hebben we het luik bij Economie. Wat dat betreft, is er ook wel een interactie met Onderwijs. Wat die student-ondernemers nog heel vaak kunnen gebruiken of nodig hebben, is het logistieke, zijnde het kunnen beschikken over ruimtes: kantoren, kleine productieruimtes enzovoort. Ik weet dat er bij sommige hogescholen en universiteiten meer mogelijkheden zijn dan bij andere. Dat gaat over infrastructuur, ook over IT-netwerken enzovoort. Het gaat dus niet enkel over het fiscale luik. Dat is afgehandeld. Het gaat niet enkel over hoeveel studiepunten je moet hebben. Dat is afgehandeld. Dat is klaar en duidelijk. Er is echter inderdaad

ook nog de fysieke, operationele omkadering. Kunnen we op dat vlak nog iets doen? Ziet u daar, ook vanuit het veld, nog een aantal problemen die we zouden moeten kunnen aanpakken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Gryffroy, ik heb u net heel die lange opsomming gegeven van alle steden waar we ecosystemen voor jong ondernemerschap willen verankeren. Dat gaat net om projecten waarbij jongeren ook plaats krijgen om te ondernemen. Je ziet dat er heel veel plaatsen zijn waar ruimte wordt aangeboden om te ondernemen. Limburg is daar een schitterend voorbeeld van, maar ook in Gent bestaat dat al. Net voor starters is dat ontzettend belangrijk, want die hebben ook niet de middelen om bijvoorbeeld een handelspand te kopen. Net om die drempels weg te nemen, wordt dat gedaan. Ik heb ze allemaal opgesomd omdat ik belangrijk vond om mee te geven in het verslag dat VLAIO zijn werking verankert in alle studentensteden, op bepaalde plaatsen. Het aspect ruimte om te ondernemen komt daar zeker ook mee aan bod.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het TECHville-project in Genk
– 1610 (2019-2020)**

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): We hebben hier een zeer voornaam vertegenwoordiger van Genk zitten, namelijk de heer Jos Lantmeeters. Toch mocht ik die vraag stellen van hem. Jongeren die interesse hebben in technologie kunnen voortaan experimenteren in TECHville in Genk. Ze kunnen er kennismaken met alles wat met technologie te maken heeft, inclusief uitdagingen rond energie. TECHville is ontworpen als een belevingsruimte waarin maximum dertig jongeren in groepjes op zoek gaan naar oplossingen voor tien uitdagingen die te maken hebben met IT, energie, elektro en materialen.

TECHville is gelegen op de T2-campus in Genk, waarvan ook de Vlaamse overheid een partner is, en is goed voor een investering van 1,4 miljoen euro. Het project kadert in het Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat (SALK).

Minister, wat is specifiek voor dit project het aandeel van de Vlaamse overheid in die 1,4 miljoen euro? Welke doelstellingen heeft TECHville? Op welke manier zal de Vlaamse overheid rekening houden met eventuele oplossingen die via TECHville worden aangereikt? Last but not least: wat is de link met Technopolis?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Het project TECHville wordt gerealiseerd door T2 cvba in de T2-campus op het Thor Park in Genk. Vlaanderen heeft in dit strategisch investeringsproject 25,5 miljoen euro van de 57 miljoen euro geïnvesteerd. 12,5 miljoen euro kwam van VDAB, 6,5 miljoen euro via het departement Onderwijs en 6 miljoen euro vanuit het SALK 1.0. Voor de investering in het ontwerp en inrichting van TECHville kon T2-campus rekenen op de steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). De investering bedraagt bijna anderhalf miljoen euro, waarvan 1.427.000 euro voor het project TECHville en 46.405 euro voor het annex-project met de welluidende naam Technologiebende.

De arbeidsmarkt en de economie hebben een heel grote nood aan technische profielen. TECHville kan een belangrijke bijdrage leveren aan het inspireren van jongeren om te kiezen voor een STEM-opleiding (Science, Technology, Engineering and Mathematics) en later hopelijk ook voor een STEM-job. TECHville wil de jongeren prikkelen door hen aan de slag te laten gaan met concrete maatschappelijke uitdagingen zoals energie of afvalbeheer of hoe je een huis slim maakt en wat een smart city kan betekenen voor elke burger.

Het is een referentieproject met een duidelijke STEM-doelstelling, namelijk jongeren bewust maken van de technologische impact op ons leven, in de concrete case van 'de steden van de toekomst'. Jongeren gaan aan de slag op vijf eilanden, met hands-on of digitaal ondersteunde opdrachten rond programmeren, domotica en smart grid, materialen en afvalverwerking, energieproductie en -opslag. Deze technieken en technologieën zijn terug te vinden in de leerlabo's van de T2-campus en er wordt een verbinding gelegd naar voortgezet onderwijs en volwassenenvorming.

Er is momenteel geen structurele link met Technopolis. Het concept van TECHville is zeer verschillend van Technopolis. TECHville is een concept waar jongeren in kleine groep een halve dag aan de slag gaan met STEM-uitdagingen in de context van een slimme stad. Jongeren worden in een intensief traject een halve dag ondergedompeld. Qua locatie is Genk zeer complementair met Technopolis in Mechelen. Voor scholen uit Limburg is het minder gemakkelijk om snel en efficiënt op bezoek te gaan in Mechelen. Het is wel niet structureel zo, maar je voelt dat er wel opportuniteiten zijn om qua werking toch een link te leggen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Over die link is mijn spontane reactie of er dan niet beter een structurele samenwerking zou komen tussen Technopolis en TECHville, hoewel ik denk dat TECHville iets dieper gaat in de techniek en de innovatiematerie. Ik heb alleen maar schrik dat we straks met twee poten zitten: iets in Genk, met alle respect voor mijn collega Lantmeeters die daar de boel moet beredderen, en iets in Mechelen. Ik zou het goed vinden dat er een structurele samenwerking kan komen en uitwisselingen tussen de beide en dat er nagedacht wordt over een visie. Zo zitten we straks niet met ook nog een excellentiecentrum aan de kust, dat iets doet rond studenten die zich vanwege transportproblemen moeilijk kunnen verplaatsen naar Mechelen. De vraag is of we niet iets meer kunnen inzetten op een structurele omkadering.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Gryffroy, ik ga er absoluut mee akkoord dat er contacten zijn, dat minstens de educatieve kennis wordt uitgewisseld. We nemen dat dus op. Dus u hebt een punt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van start-ups op de Vlaamse economie – 1611 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Mijn vraag is eigenlijk gebaseerd op een heel klein artikeltje, van een paar lijnen, in De Morgen, dat iets uitgebreider was in de online

startkit van KBC, waarbij men plots een onderscheid begon te maken tussen een start-up en een kmo. Uit een bevraging van Start it @KBC, België's grootste accelerator die ondernemers met een innovatief idee en schaalbaar businessmodel ondersteunt en promoot, is gebleken dat de gemiddelde start-up dubbel zoveel jobs creëert als de gemiddelde kmo in ons land. Als ik dat lees, stel ik me de vraag wat dan het verschil is tussen een start-up en een kmo. Daarenboven stellen ze dat samen met het aantal jobs en de stijgende verkoop, ook de investeringen in start-ups toenemen. De rol van de overheid blijft, zeker in een vroeg stadium, cruciaal om startende bedrijven te laten groeien. In datzelfde artikel, waarin ze eerst het onderscheid maken tussen een start-up en een kmo, maken ze dan plots de fout om de start-up te vergelijken met een startend bedrijf. Ik vind het echt een door-denker om te zien hoe we dat misschien toch gedifferentieerd moeten gaan aanpakken.

Volgens de bevraging werken er in de gemiddelde start-up 4,8 mensen. In de gemiddelde kmo is er volgens cijfers van de Europese Commissie een personeelsbestand van 2,5 mensen.

Zowel start-ups als kmo's zijn natuurlijk belangrijk voor de Vlaamse economische groei en innovatie, maar toch vereisen ze beiden een ander type van beleid en ondersteuning.

Hoe verklaart u het verschil in jobcreatie tussen start-ups en kmo's? Wat denkt u van het voorstel, het idee van mij, om te zorgen voor een verschillende benadering in ondersteuning voor start-ups en kmo's? Een kmo bestaat immers heel vaak uit twee advocaten die samen een bvba vormen. Dat is ook een kmo. Ook een bakker, of iemand die een restaurant uitbaat, is een kmo. Maar een start-up zoals die hier gedefinieerd is, is wel iets anders dan een kmo, maar behoort wel tot de wettelijke noemer van een kmo.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Het is geweten dat in op innovatie gebaseerde economieën zoals die in Vlaanderen de ambitieuze en innovatieve ondernemers een heel grote bijdrage kunnen leveren aan de groei en de creatie van tewerkstelling. Zij werken vaak met een op nieuwe technologie gebaseerd schaalbaar businessmodel. Het technologiecentrum Sirris identificeert zo'n 1353 tech start-ups in ons land die goed zijn voor ruim 7140 banen. Dat kwam aan bod in een onderzoek van het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA) dat ik in december van vorig jaar bekendmaakte.

De Vlaamse regering is zich dan ook al lang bewust van het belang van een verschillende ondersteuning van start-ups en andere kmo's. Het was Kris Peeters die als minister van Economie gestart is met een speciaal programma voor beloftevolle jonge ondernemingen. Slechts een klein aantal ondernemingen heeft de potentie om substantieel door te groeien, en juist die selecte groep wordt met specifieke vraagstukken geconfronteerd.

Net zoals in de vorige legislaturen, voorzie ik vandaag in een specifiek aanbod voor ambitieuze start-ups en scale-ups. Die begeleiding is onderdeel van de overheids-aanbesteding 'ondernemerschap' van het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO).

Het gaat om een vijftal dienstverleners: de Unie van Zelfstandige Ondernemer (UNIZO), het Vlaams netwerk van ondernemingen (Voka), Sirris-Agoria, Ernst & Young en het Netwerk Ondernemen. Die begeleiden jaarlijks gemiddeld bijna 1650 ambitieuze ondernemers via coaching, mentoring en begeleiding. Voor die intensieve dienstverleningstrajecten is in circa 4 miljoen euro per jaar voorzien in het kader van de aanbesteding.

Om dit type bedrijven ook in de toekomst de gepaste ondersteuning te bieden, voorzie ik in het nieuwe contract ondernemerschap – waarvoor de onderhandelingen nog lopen – een specifiek perceel dat inspeelt op de grote uitdagingen waar Vlaamse start-ups en scale-ups mee kampen om hun groeidoelstellingen waar te maken.

Hoe verklaren we het verschil in jobcreatie tussen start-ups en kmo's? Er is geen officiële definitie en dus ook geen formele labeling van start-ups. Het verschil komt voort uit het feit dat het hier gaat om een geselecteerde groep van starters, net die groep die zich wil onderscheiden door meer ambitieus te zijn en ook meer potentie te vergaren. Groei in tewerkstelling en investeringen zijn meestal een gevolg van die ambitie. Ambitie alleen is niet voldoende voor succes, maar snelle groei zonder ambitie komt zelden voor. De groep bedrijven kiest er vaak ook bewust voor om zich te laten begeleiden door acceleratoren en trekt meer dan anderen extern kapitaal aan.

In de bredere definitie van starters en kmo's zitten ook bedrijven die maar een beperkte groeiambitie hebben. Dat is helemaal niet verkeerd. De mogelijkheden om snel te groeien, zijn deels afhankelijk van de activiteiten of van de sector waarin je actief bent. In een aantal sectoren zijn en blijven eenmanszaken of kleine kmo's de normale efficiënte organisatievorm. Ook die bedrijven hebben een duidelijke meerwaarde en leveren ook een waardevolle bijdrage aan de welvaart en de werkzaamheid in Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): De basis van het antwoord is dat start-up en scale-up geen statuut en geen officiële definitie hebben. Het gaat er hier niet over dat ik de ene groep meer of minder wil geven dan de andere. Maar als je op de website van VLAIO gaat zoeken naar de mogelijkheden voor subsidie of ondersteuning, maakt men daar het onderscheid tussen een kmo, een middelgrote onderneming en een grote onderneming. Men maakt geen specificatie voor een start-up en een scale-up. Omgekeerd, als men dan specifieke programma's gaat aanbieden voor start-up en scale-up, hoe definieer je dan de start-up en de scale-up? Ik denk dat het soms intern botst bij degenen die het moeten toekennen.

Als je er geen statuut of officiële definitie aan zou kunnen geven, dan kom je misschien ook uit bij de definities van innovatie of van maatschappelijk ondernemen. Je zit daar in een grijze zone. Ik denk dat het soms nuttig kan zijn voor bepaalde types van ondersteuning om duidelijk te maken dat het voor start-up en scale-up is. Probeer dan ook te definiëren wat een start-up en scale-up is, natuurlijk met het gevaar dat daardoor misschien bedrijven die net niet onder de definitie van de start-up vallen, zich zorgen gaan maken, omdat ze zich wel een start-up voelen, maar niet als dusdanig beschouwd worden.

Toen ik deze studie van KBC las, vroeg ik me af of we eigenlijk goed bezig zijn met alles onder een noemer te willen steken. Als het over de officiële benadering vanuit de overheid gaat, maken we enkel het onderscheid tussen kmo, middelgrote en grote ondernemingen. Zijn we daarmee goed bezig? Moeten we in de toekomst niet nadenken over een bijkomende definitie rond start-ups en scale-ups?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, ik ben zes maanden bevoegd. Mijn voorganger heeft het systeem in gang gezet. Daar zijn nooit problemen over geweest. Dus ik ben een beetje bang dat, als we nu harde definities gaan afbakenen, we bedrijven gaan missen, terwijl er nu spontaan onderscheid wordt gemaakt tussen groeiers en niet-groeiers. In een economisch weefsel zijn er soms zaken waarvan je voelt dat ze ervoor in aanmerking komen. Onze administratie heeft daar een heel grote

expertise in. Ik hoed mij er dus voor om te hard te gaan afbakenen in criteria en sectoren.

U gaf zelf het voorbeeld van een bakker. Een bepaald type bakker kan perfect een start- en scale-up zijn, terwijl een bakker doorgaans de klassieke kmo is, die beperkt is qua groeicapaciteit. Maar het hangt er een beetje van af hoe je je concept ziet. Ik vind dat dat vandaag vrij goed loopt. Het belangrijkste is dat we niet gaan stigmatiseren, of geen evidenties in het leven gaan roepen als: jij zit in die sector, dus jij zult nooit in aanmerking komen om steun te krijgen zoals we die voorzien voor start-ups en scale-ups.

Ik ben te overtuigen voor andere zaken, maar zoals er nu in de sector gewerkt wordt, vind ik dat dat vrij goed en spontaan loopt. Het zit hem in iets wat je moeilijk kunt definiëren, namelijk de ambitie die je hebt om breder en innovatiever te gaan. Het is aan diegenen die je dossier behandelen, om te kijken of het kan of niet. Dus eigenlijk moet je veeleer duidelijk zijn in de definiëring van wat je wilt doen, en niet van wie je bent. Want wie je bent, dat zegt niets. Het is het dossier of het project dat je indient, dat zal bepalen of je in aanmerking komt of niet. Ik hoop dat ik nu geen Chinees spreek. Wie en wat, dat is misschien een beetje raar, maar ik hoop dat u mij begrijpt.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Dezelfde discussie geldt voor de definitie: wat is een goed innovatief project, wat is innovatie? (*Opmerkingen van minister Hilde Crevits*)

Ik vind dat we in de gaten moeten houden of we inderdaad niet op een bepaald moment misschien wel harder kunnen definiëren wat een start-up en wat een skill-up is. Het is dan wel een beetje spijtig dat KBC met die bevraging van Start it @KBC zelf start-ups stigmatiseert door te zeggen dat een gemiddelde start-up 4,8 mensen heeft tewerkgesteld en zo veel meer investeringen doet in vergelijking met een kmo met 2,5 mensen. U zegt net dat we daarmee moeten opletten, we moeten daar dan ook aandacht voor hebben wanneer zoiets op ons afkomt. Maar wat heeft KBC in die bevraging dan beschouwd als een start-up en als een skill-up? Dat weet ik dan ook niet en dat staat daar ook niet in beschreven.

U hebt een punt maar dan moet iedereen ook wel mee zijn in dat verhaal en moet ook KBC niet plots beginnen te zwaaien met definities van een start-up en een skill-up. Ik kan me er iets bij voorstellen wat zij daarvan denken, het gaat waarschijnlijk over veel geld op de rekening. Maar ik vind het langs alle kanten een moeilijk verhaal.

Minister Hilde Crevits: Van mij mag KBC doen wat ze wil, alleen dreigt er een waardeoordeel uit voort te komen dat niet oké is. Wanneer zij natuurlijk de toegevoegde waarde van start-ups in de kijker willen zetten, is het logisch dat ze het zo doen. Men moet echter geen kmo neerhalen om de toegevoegde waarde van iets anders in de bloemetjes te zetten. Daar ben ik het mee eens.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos Lantmeeters aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over innovatiesteun aan Limburgse ondernemingen – 1613 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Lantmeeters heeft het woord.

Jos Lantmeeters (N-VA): Minister, mijn vraag gaat verder op een antwoord dat u hebt gegeven op een schriftelijke vraag van de heer Gryffroy in december 2019. Zowel kmo's als grote ondernemingen zetten in op innovatie om hun groeiambities te realiseren en hun competitiviteit op internationaal niveau te verhogen. Om deze bedrijven te ondersteunen biedt de Vlaamse overheid tal van mogelijkheden aan om innovatie te stimuleren. Men komt dan voor een deel tegemoet in het investeringsbedrag.

U hebt de heer Gryffroy cijfers bezorgd en daaruit blijkt dat Limburg in het oog springt. Niet alleen had Limburg het laagst aantal gesteunde ondernemingen in 2018, namelijk 10,2 procent, ook in de effectief toegekende steun staat Limburg op de laatste plaats met 8 procent.

Het is niet mijn ambitie om aan gelijke percentages te komen. De aanwezigheid van onderzoekscentra, multinationals enzovoort heeft vanzelfsprekend een grote impact op de cijfers per provincie. En daarnaast ligt de verantwoordelijkheid bij de ondernemer om innovatiesteun aan te vragen. Maar de verschillen zijn zo groot dat ik u daar toch een aantal vragen over wil stellen.

Voor 2019 is het percentage van de innovatiesteun aan ondernemingen in Limburg verder gezakt naar 7,1 procent. Welke verklaringen hebt u voor deze dalende trend en voor het lage aandeel in innovatiesteun voor Limburg?

Hoe evalueert u dit lage percentage voor Limburg ten opzichte van de andere provincies?

Welke maatregelen zult u nemen om het verkrijgen van innovatiesteun meer te promoten/faciliteren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De cijfers die sinds eind januari zijn bekendgemaakt, slaan op een deel van het VLAIO-instrumentarium, met name innovatiesteun voor ondernemingen. Dat was ongeveer 201 miljoen euro in 2018. Het aandeel van de Limburgse ondernemingen hierin bedroeg ongeveer 7,1 procent. De afgelopen vijf jaar schommelt het aandeel van de provincie tussen 6,3 en 11,3 procent. Er is niet echt een eenduidige richting. Ik ben genuanceerder dan te zeggen dat het om een verdere daling gaat. We komen ook uit een andere provincie en misschien heeft dat ermee te maken.

Bij de interpretatie van de cijfers moet men ook in rekening brengen dat de rechtstreeks aan bedrijven toegekende innovatiesteun over de voorbije jaren met 60 miljoen euro is toegenomen. Dit houdt in dat de innovatiesteun naar Limburgse bedrijven in absolute termen ook is toegenomen. In 2014 was er 9,2 miljoen euro steun voor Limburgse bedrijven en in 2019 zo'n 14,3 miljoen. Ondanks het eerder beperkte aandeel neemt de steun naar Limburgse bedrijven in absolute cijfers wel toe.

De innovatiesteunprogramma's zijn bottom-upprogramma's waarbij bedrijven op eigen initiatief dossiers indienen. Het gaat dus niet om oproepen of calls. Er zijn overigens geen indicaties dat de slaagkans per provincie anders zou zijn. We hangen dus een beetje af van de ingediende dossiers.

Een deel van de verklaring zit mogelijks in het feit dat er jaarlijks relatief grote schommelingen zijn in de aanvragen en de gevraagde bedragen per provincie. Als een grote onderneming één zeer groot project meer of minder indient, geeft dit een groot verschil in de cijfers voor een provincie. Het kan gaan over tot 3 miljoen euro steun per project.

Een ander deel van de verklaring kunnen we mogelijk vinden in de kenmerken van het industriële weefsel. Zo zijn er eerder kleinere bedrijven in Limburg, terwijl bijvoorbeeld de grote biotechbedrijven voornamelijk in Oost-Vlaanderen liggen en de chemie in Antwerpen gevestigd is. De mate waarin er in een streek grote O&O-centra (onderzoek en ontwikkeling) gevestigd zijn, maakt natuurlijk een groot verschil voor de omvang van de innovatiesteun. Zo weten we via het Expertisecentrum O&O Monitoring (ECOOM) dat ongeveer 7 procent van de interne O&O-uitgaven in Vlaanderen door bedrijven uit Limburg worden verricht. Dat ligt in lijn met de steun. Als je 7 procent activiteiten hebt, dan is het logisch dat je ongeveer hetzelfde procent aan steun binnenrijft. Het is niet helemaal unfair. Laat het mij zo zeggen.

De vzw Team Bedrijfstrajecten van VLAIO wordt gevraagd om met de provinciale adviesraden de resultaten te bekijken. De verschillen tussen de provincies zijn zeer uitgesproken. Voor Limburg ligt het aandeel in de steun onder het aandeel in bruto toegevoegde waarde. Ook in West-Vlaanderen is dit absoluut het geval.

Op basis van deze analyses verwacht ik aanbevelingen vanwege de bedrijfsadviseurs en de raad van bestuur van de vzw Team Bedrijfstrajecten over hoe ze gericht bepaalde onverklaarbare verschillen gaan proberen aan te pakken in hun strategie. De ambitie van deze regering is immers om in alle streken en provincies de ontwikkeling van een innovatiegedreven economie te ondersteunen. Ook via het EFRO-programma (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling) ondersteunen we de innovatiekracht in provincies en streken.

We gaan ermee aan de slag, maar ik heb proberen te duiden dat het niet helemaal onlogisch is wat je in de cijfers ziet.

De voorzitter: De heer Lantmeeters heeft het woord.

Jos Lantmeeters (N-VA): Minister, hartelijk dank voor uw antwoord. Ik heb nooit op enig moment willen laten doorschijnen dat het niet fair zou zijn, helemaal niet. Ik heb ook niet gezegd dat het in absolute cijfers gelijk moet zijn. Maar het is zo dat de cijfers in het oog springen en dat men dan spontaan de vraag stelt hoe dit komt. Dat is een heel normale reactie.

Ik vind uw antwoord ook plausibel. Ik ben er gelukkig om dat Limburg in absolute cijfers stijgt. U zegt dat één bedrijf soms het verschil kan maken. Ik ben vooral blij met het feit dat u zegt dat u aan de slag gaat en dat ook uw provincie wat in het oog springt.

Een van de verklaringen die misschien naar boven zal komen bij verder onderzoek van deze cijfers zou kunnen zijn dat grotere bedrijven in de driehoek of in Oost-Vlaanderen, gemakkelijker kunnen overgaan tot het aanvragen van steun omdat de procedure daaromtrent soms wel wat ingewikkeld of moeilijk is voor kleinere bedrijven. Limburg is een provincie met kleinere kmo's waar geen afdelingen bezig zijn met het aanvragen van innovatiesteun.

Misschien moeten we eens gaan kijken naar een vereenvoudiging van de procedures. Dat zal misschien blijken uit die aanbevelingen. Mocht dat niet zo zijn, dan vraag ik om aandacht te besteden aan de vereenvoudiging van de procedures.

Misschien kan er een sensibilisering gebeuren als dat nodig zou zijn. Het is inderdaad geen call, zoals u zegt, er worden geen calls gedaan. Maar misschien kan er wel meer gesensibiliseerd worden op basis van innovatiesteun.

Een derde suggestie is dat we misschien ook eens zouden kunnen kijken hoe we het middenveld, de werkgeversorganisaties enzovoort, kunnen inschakelen in dat traject om als een soort doorgeefluik te dienen zodat zij, voor zover ze dat al niet doen, op een meer gestructureerde manier kunnen optreden als tussenpersoon.

Minister, ik ben blij met uw antwoord. Ik ben in blijde verwachting van het vervolg, maar wilde graag deze suggesties nog meegeven.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik neem uw suggesties mee.

Jos Lantmeeters (N-VA): Dat is fijn. *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits)*

Pas op, ik meen dat helemaal, hoor. Het is helemaal niet sarcastisch bedoeld.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Jos Lantmeeters aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Einstein Telescope
– 1701 (2019-2020)**

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Lantmeeters heeft het woord.

Jos Lantmeeters (N-VA): Minister, we hadden het daarnet over Limburg en innovatiesteun, hier hebben we het over Limburg en bij uitbreiding heel Vlaanderen. Het gaat over iets heel belangrijks, de Einstein Telescope. Mijn vraag wil ook enthousiasme oproepen voor dit project want dit is een zeer belangrijk project. De Einstein Telescope is een unieke opportuniteit voor wetenschap en industrie in Vlaanderen. Het is een zeer belangrijk deel van de toekomst voor ons land. Daarom ga ik vandaag vragen naar de stand van zaken maar wil ik ook enthousiasme te weegbrengen zodat de mensen weten waarover het gaat.

Waarover gaat het? Einstein heeft in het verleden de zwaartekrachtgolven voorspeld. Het is nu bewezen dat die bestaan. Men wenst een ondergrondse telescoop aan te brengen met drie armen van 10 kilometer. Er zijn op dit ogenblik nog twee plaatsen waar dat kan gebeuren. De Vlaamse universiteiten hebben een oproep gedaan om de aandacht te vestigen op het project van de Einstein Telescope want men wil van Vlaanderen hiermee het internationaal centrum van innovatie en hightech maken.

Zoals ik al zei, zijn er nog twee plaatsen in de wereld waar het kan gebeuren: dat is Sardinië en de streek rond het drielandenpunt. Er waren twaalf kandidaten, maar alleen Sardinië en Nederlands Limburg, met een klein uitsteeksel naar Belgisch Limburg en naar Duitsland, zou de ideale plaats kunnen zijn. Dan is financiering nodig. Ik denk dat Italië wat financiering betreft zeker niet zal onderdoen. Dus vragen we wat enthousiasme voor dit project.

De financiering van de eerste fase zou 15 miljoen euro bedragen, waarvan de helft met Europese middelen. De andere helft zouden de regio's financieren. Wallonië heeft laten weten dat het 2 miljoen euro zal investeren. Vlaanderen zal ook 2 miljoen euro investeren voor de bouw van een proeflab in Maastricht. Dat moet het pad voor de uiteindelijke ondergrondse detector effenen, want aan die telescoop moet nog heel wat uitgevonden en ontwikkeld worden.

Aan het project hangt een totaal kostenplaatje van 1,1 miljard euro. De bouw zou starten in 2025, om het onderzoek in 2032 te kunnen starten.

Ik heb de volgende vragen: wat is de stand van zaken over de locatie voor de uitvoering van het project? Welke financiering hebt u als minister voor ogen in de verdere ontwikkelingen van het project? Zijn er reeds afspraken gemaakt met de regio's over de verdeling? Welke contacten zijn er nog geweest bij de voorbereiding

van het Einstein Telescope European Strategy Forum on Research Infrastructures en wat zijn de resultaten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Namens mijn medewerker Karl, die hier vorige week aanwezig was, dank ik u voor een van de eerste vragen rond wetenschap. We hebben hier in de commissie vorige week een oproep gedaan om wat meer vragen over wetenschap te hebben. Voilà, u hebt de oproep beantwoord, en u was zelfs niet op de hoogte van de oproep. Zo gaat dat in het leven. Enfin, interessante vraag.

Momenteel Staat de call van het ESFRI-Forum (European Strategy forum on Research infrastructures) open voor indiening van voorstellen voor toekomstige onderzoeksinfrastructuren. Het ESFRI-Forum werd door de Europese Raad in 2002 opgericht om een Europees beleid te ontwikkelen rond internationale onderzoeksinfrastructuur die te omvangrijk is voor één land of regio. Dat is naar het voorbeeld van de European Organization for Nuclear Research (CERN), u allen bekend. Het ESFRI-Forum lanceert om de twee tot vier jaar een oproep waarop consortia van wetenschappers kunnen indienen, ondersteund door hun land. Er staat op dit ogenblik een call open die sluit in mei van dit jaar. Het ESFRI-Forum onderwerpt vervolgens de ingediende dossiers aan een strenge evaluatie. De geselecteerde aanvragen zullen worden opgelijst in de ESFRI-Roadmap 2021.

De Einstein Telescope is een van de mogelijk toekomstige onderzoeksinfrastructuren die opgenomen willen worden in de ESFRI-Roadmap. De infrastructuur heeft tot doel zwaartekrachtgolven te bestuderen. Het bestaan van zwaartekrachtgolven is voorspeld door Albert Einstein – hij is populair vandaag – maar de eerste waarnemingen ervan dateren van 15 september 2015 en werden bekroond met de Nobelprijs Fysica 2017. Zwaartekrachtgolven vormen een totaal nieuwe bron van informatie over het universum, die zal toelaten om het heelal op een totaal nieuwe manier te bestuderen. In tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden, zal de telescoop volledig ondergronds worden gebouwd.

Het dossier is dus in voorbereiding. Het financiële plaatje is zeer groot: 1,9 miljard euro en niet 1,1 miljard euro, zoals u in uw vraag vermeldt.

In het dossier dat in mei bij het ESFRI-Forum zal worden ingediend, zal nog geen locatie staan. De twee mogelijke locaties zijn enerzijds Sardinië en anderzijds het drielandenpunt België-Nederland-Duitsland. Beide locaties zullen worden vermeld als mogelijke opties. De locatie zelf zal nadien worden beslist, wellicht in 2022. Dat is een manier van werken die vroeger al door het Forum toegepast is voor heel grote dossiers.

Samengevat is het antwoord op uw vraag dat de komende twee jaren cruciaal zullen zijn voor de besluitvorming over de plaats waar de Einstein Telescope zal worden gebouwd, als hij al gebouwd zal worden.

Wat de financiering betreft, heeft Vlaanderen een engagement genomen via de cofinanciering van 2 miljoen euro vanuit de Vlaamse Regering, boven op de 1 miljoen euro die door de vijf Vlaamse universiteiten werd voorzien voor een EFRO-project gelinkt aan de Einstein telescope. Dat project werd goedgekeurd op 28 maart 2019 door het EFRO- Comité en heeft als doel de oprichting van een proeflab in Maastricht. Dat project garandeert reeds Vlaamse betrokkenheid en wetenschappelijke en innovatieve return, zelfs als de infrastructuur in Sardinië zou komen. Het proeflab zal namelijk instaan voor het creëren van kennis, knowhow en innovatieve ontwikkelingen in samenwerking met onze bedrijven.

Of wij ons nog meer financieel moet engageren, is nog niet uitgeklaard. Ik ben hierover in overleg met de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de

betrokkenen uit verschillende Vlaamse universiteiten om daarna te bekijken hoe we onze strategie moeten uittekenen.

Wat is de return? Het is duidelijk dat als die infrastructuur finaal in Sardinië komt te staan, de toegevoegde waarde voor Vlaanderen vooral wetenschappelijk is. Als die in het drielandenpunt komt, kan er ook een economische toegevoegde waarde zijn, maar zover zijn we dus nog niet.

Het Waalse Gewest heeft een haalbaarheidsstudie laten uitvoeren en ook Nederland heeft dat gedaan. Die studies tonen dat de nabijheid van een onderzoeksinfrastructuur op termijn een omvangrijke meerwaarde genereert die oploopt van twee tot vijf keer de initiële financiering. Maar de vooropgestelde return van deze investeringen is op dit moment niet eenduidig te schatten. Er zijn immers op dit moment te veel parameters die we nog niet kennen. Zo is bijvoorbeeld de locatie in België, als de infrastructuur in het drielandenpunt komt, een heel belangrijke parameter in het voorspellen van de return.

Mijn administratie staat permanent in contact met de leden van het ESFRI-Forum, en ook met de collega's uit Nederland en Duitsland. Er is in ons land een ambtelijke werkgroep samengesteld uit gemeenschappen, gewesten en de federale overheid. Die werkgroep heeft al een viertal keer overleg gehad met collega's uit Nederland en Duitsland. Uiteraard zijn onze universiteiten betrokken bij het overleg. Zij staan zelf dan weer in overleg met hun collega's in Europa. Er is dus heel veel rond te doen, maar er moet ook nog heel veel duidelijk worden.

De voorzitter: De heer Lantmeeters heeft het woord.

Jos Lantmeeters (N-VA): Bedankt, minister. Ik kan uit uw antwoord afleiden dat de regering zich bewust is van het belang van dit project. Dat er hier en daar misschien nog wat zaken moeten worden uitgeklaard, tot daaraan toe, maar het is zeer belangrijk dat daarop wordt ingezet. Ik heb vernomen dat het Benelux-parlement ook nog een aanbeveling gaat uitvaardigen omtrent dit project, om het toch maar in onze buurt te krijgen, want het is zeer belangrijk.

Om in mensentermen uit te leggen hoe belangrijk het is: het gaat om zwaarte-krachtgolven, die zo lang geleden voorspeld zijn door Einstein en die pas in 2015 als bewezen zijn beschouwd. Er wordt ondergronds een telescoop aangebracht. Die telescoop heeft een omvang van 30 kilometer, met drie gelijkbenige armen van een driehoek van elk 10 kilometer. Het materiaal daarvoor moet nog voor een groot gedeelte ontwikkeld worden. Ook de koeling daarvan moet nog volledig ontwikkeld worden. Als er bijvoorbeeld een druppel regen in het IJsselmeer valt, zal die telescoop dat kunnen opvangen. Elke gebeurtenis in de ruimte zal dus kunnen worden vastgesteld door die telescoop. Dat is dus zeer belangrijk.

Als het proeflab in Maastricht zal zijn, zal Vlaanderen, dat daar steun aan geeft, daar vanzelfsprekend voordeel aan hebben. Maar het is vanzelfsprekend dat als de telescoop hier komt, alle onderzoekscentra hier zullen komen, voor zoiets belangrijks voor de wetenschap. Het is dus ook zeer belangrijk voor innovatie, want zoals ik zei, moet dat nog voor een groot gedeelte ontwikkeld worden.

Daarom is mijn vraag enerzijds financieel gestuurd, minister. Dat heeft vanzelfsprekend een financiële steun nodig. Ik vraag dus dat de Vlaamse Regering voldoende financiële steun zou toekennen, ook via de universiteiten en onderzoekscentra. Maar wat ik ook van u verwacht, minister, – en u bent toch gekend voor uw enthousiasme – is dat u dat enthousiasme zou gebruiken voor de politieke steun die nodig zal zijn om dat project naar hier te halen. En we moeten elkaar niets wijsmaken: die politieke steun zal er moeten komen boven op de financiële steun. We kunnen moeilijk zeggen dat we hetzelfde inzetten als Italië, en dat als Italië het heeft, wij dan ook wel zullen profiteren van de situatie. Neen, het is zeer

belangrijk dat onze universiteiten daarrond kunnen gaan samenwerken. Dit is iets zeer belangrijks voor de toekomst. Het is een unieke opportuniteit voor de wetenschap én de industrie in Vlaanderen. Het is niet alleen belangrijk voor het wetenschappelijk onderzoek, maar ook voor de industrie die er zal komen en die er zal worden gebouwd. De KU Leuven is daar van zeer dicht bij betrokken. En wat de afstand tot Leuven betreft: dat is vlakbij. De Universiteit van Eindhoven zal daaraan meewerken en die van Aken ook.

Ik doe dus een warme oproep, minister. In ieder geval hartelijk dank voor uw antwoord, maar ik doe nogmaals een warme oproep om alles te doen wat mogelijk is om die telescoop in onze contreien te krijgen.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Ik wil deze vraag heel graag mee ondersteunen en onderschrijven. We zijn onder andere samen aangezocht door de Nederlandse collega's. Het ligt inderdaad op het mooie drielandenpunt, dat een heel sterke locatie is. De telescoop kan een magneet zijn, een magneet in het aantrekken van heel wat hoogopgeleide personen naar onze regio. En ik moet u niet vertellen over de spin-offs die daaruit kunnen voortkomen. Dat bleek ook uit het Zwitserse dossier, met de CERN. De impact op die regio is de voorbije decennia gigantisch geweest. Dit kan een magneet en een hefboom zijn voor industriële ontwikkeling, maar ook voor onze universiteiten. Ik onderschrijf dus het pleidooi vanuit onze regio om in Vlaanderen mee aan die kar te trekken. Het is echt wereldwijd toonaangevend wat daar op dat vlak gerealiseerd kan worden, dus ook van onze kant alle steun voor u, minister, om dat mee te bepleiten.

Ik denk inderdaad dat de politieke lijn in België, Duitsland en Nederland goed op elkaar moet worden afgestemd. Op dat vlak kan nog wel wat werk worden verzet. Dus graag alle steun voor dit dossier.

De voorzitter: Alle steun voor Limburg.

Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Er moet nog veel uitgeklaard worden, maar ik hoop dat ik jullie heb overtuigd dat we alles bijzonder nauw opvolgen en ook de enorme opportuniteiten zien. Het is natuurlijk heel juist dat dit niet alleen opportuniteiten zijn voor de fysica maar ook voor onderzoekers op het vlak van elektronica, materiaalkunde en zelfs imec (Interuniversitair Micro-elektronicacentrum). Dat gaat dus veel verder dan enkel datgene waarop dit betrekking heeft. Ook budgettair is het een enorme uitdaging. We volgen het op met heel veel interesse.

De voorzitter: De heer Lantmeeters heeft het woord.

Jos Lantmeeters (N-VA): Voorzitter, ik wil u even verbeteren: niet alle steun is voor Limburg, want dit is echt een project voor Vlaanderen. Het is een zeer belangrijke zaak en zoals de minister daarnet zei, is het belangrijk dat de wetenschap wat meer aan bod kan komen. Het is ook een uitnodiging aan de commissie om daar interesse voor te tonen en zulke projecten te bekijken. Minister, ik dank u voor uw enthousiasme en voor uw antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de digitalisering van interacties tussen werkzoekenden en VDAB – 1754 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne (CD&V): De Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) voorziet in een aantal tegemoetkomingen voor werkzoekenden met een arbeidshandicap of gezondheidsprobleem, bijvoorbeeld ondersteuning door een tolk, terugbetaling van arbeidsgereedschap en -kleding en aanpassing van de werkplek enzovoort.

Een van de tegemoetkomingen betreft de terugbetaling van de verplaatsingskosten wanneer je door een arbeidsbeperking of gezondheidsprobleem een begeleider of aangepast vervoer zoals een speciale bus nodig hebt om naar je werk te kunnen gaan.

De registratie van de aanvraag tot de terugbetaling van de verplaatsingskosten gebeurt grotendeels digitaal via de website van VDAB, en dat is een goede zaak. Maar op bepaalde momenten tijdens de aanvraagprocedure moet de werkzoekende de documenten, bijvoorbeeld bewijsstukken, toch nog eens afdrukken en opsturen met de post.

Een concrete casus: de aanvraag tot terugbetaling van de verplaatsingskosten werd door een werkzoekende digitaal ingevoerd en succesvol geregistreerd. De gebruiker kreeg vervolgens het bericht dat de aanvraag onderzocht zal worden door de bevoegde dienst, in dit geval de dienst Arbeidsbeperking van VDAB, en dat de werkzoekende zo snel mogelijk de aanvraag moet afdrukken en opsturen.

VDAB investeert nu al volop in mankracht en middelen om werkzoekenden snel en gebruiksvriendelijk verder te helpen. Heeft VDAB plannen om te evolueren naar het gebruik van zogenaamde 'smart documents', waarbij werkzoekenden zulke procedures geheel digitaal kunnen afwerken zonder daarbij nog papier of bewijsstukken te moeten afdrukken en opsturen?

Welke concrete digitaliseringsprojecten lopen er momenteel binnen VDAB en waarop hebben ze juist betrekking?

Worden de stakeholders van de VDAB, in het bijzonder de werkzoekenden zelf, van nabij bij de digitaliseringsprojecten betrokken? Ze zijn namelijk vaak de eindgebruiker en kunnen nuttige feedback geven.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: VDAB heeft eind 2018 duidelijk de digitale weg ingeslagen door zijn dienstverlening ook digitaal aan te bieden. VDAB wil het voor de klant in de toekomst mogelijk maken dat alle stappen in het klantenproces digitaal verlopen. En daar wringt ook het schoentje, omdat VDAB een organisatie is met veel verschillende klantenprocessen, en een aantal daarvan verlopen al grotendeels digitaal.

Kenmerkend voor bepaalde processen bij VDAB is dat het beslissingsprocessen zijn die uiteindelijk resulteren in een document. Het kan gaan over een inschrijvingsbewijs of een goedkeuringsbewijs. Deze documenten worden momenteel vanuit de dienstverlening manueel of automatisch verstuurd per e-mail of per post. In de toekomst wil VDAB dit wel aanbieden in een digitale inbox via Mijn Loopbaan. De verdere digitalisering van een aantal specifieke processen, waaronder de aanvraag voor een werkpostaanpassing, is opgenomen in de planning voor 2021.

Een volledig digitaal proces maakt het voor velen gemakkelijker, maar voor sommigen net moeilijker. Daarom is het van belang dat VDAB ook bekijkt welk menselijk kapitaal nog nodig is als ondersteuning. Dat kan bijvoorbeeld telefonisch of via bemiddelaars zijn. Dat behoort ook tot het digitaliseringsproject. Ik verwijs daaromtrent graag naar het antwoord op schriftelijke vraag 301 van collega Ongena, waarin werd aangegeven dat 84,14 procent van de niet-werkende werkzoekenden een e-mailadres in zijn dossier heeft staan en dus digitale toegang heeft tot het dossier. Die restgroep van 16 procent mogen we echter uiteraard niet vergeten als we nadenken over een verdere digitalisering van de dienstverlening. Voor wie maar beperkte digitale vaardigheden heeft, moeten er een heel persoonlijk opleidingsaanbod en ondersteuning zijn bij de zoektocht naar werk.

Wat loopt er allemaal? Er is al veel gedigitaliseerd, maar wet voor mij echt van belang is, is de digitalisering van de treintickets voor werkzoekenden. Ik ben haast van mijn stoel gevallen wat dat betreft. Dat klinkt klein, maar dat is dus echt ellendig. Nu moet men dat allemaal nog gaan ophalen. Ik bespaar u de details van hoe dat moet gebeuren. Er is nu een proefproject opgezet, en dat is positief onthaald. Het zou me verbazen, mocht dat niet positief worden onthaald. Uit de evaluatie blijkt dat er nog een aantal aanpassingen moeten gebeuren om de digitalisering in een vervolgtraject breed uit te rollen. Dat is natuurlijk echt van belang, dat, als je gaat solliciteren en een treinticketje krijgt, je dat digitaal kunt ophalen en niet persoonlijk moet gaan afhalen.

Daarnaast is er ook een project in ontwerpfasen om ervoor te zorgen dat werkzoekenden op een digitale manier toegang kunnen verlenen tot hun klantendossier, bijvoorbeeld aan een partner van VDAB.

Wat de stakeholderbetrokkenheid betreft: bij de ontwikkeling van nieuwe of vernieuwde processen en producten maakt VDAB in de diverse fasen van het ontwikkelproces gebruik van de methodiek van 'service design', waarbij de klantenervaring van alle actoren en gebruikers in rekening wordt gebracht. Het antwoord op die vraag is dus: ja. Ook het perspectief van de werkzoekende wordt meegenomen in elke fase van het project. In een exploratiefase kunnen klanten worden betrokken om te bekijken welke problemen zij ervaren in de bestaande processen, om zo de juiste dingen aan te pakken. In een latere fase kunnen ze op een aantal andere manieren worden betrokken, bijvoorbeeld via een focusgroep, om een prototype te testen. Nadat een project live is gegaan, kan klantenfeedback ook leiden tot aanpassingen.

Zowel het perspectief van de dienstverlener als het perspectief van de werkzoekende wordt dus absoluut meegenomen en betrokken.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, dank u wel. Zeker die betrokkenheid is belangrijk, en essentieel om tot producten en processen te komen die op maat zijn van degenen die ermee aan de slag moeten gaan. We hebben nog wel wat werk te verzetten, blijkbaar, als mensen treintickets moeten gaan afhalen, waarvoor misschien dan ook weer het openbaar vervoer moet worden gebruikt. Dan is er nog een ruime marge voor verbetering. We weten dat VDAB voor een efficiëntieoefening staat, maar dit verdient de nodige prioriteit. Niet onbelangrijk daarbij zijn de digitale vaardigheden, niet alleen bij werkzoekenden, maar ook bij VDAB-personeel en -partners zelf. Op welke manier wordt er ingezet op het versterken van die digitale vaardigheden bij beiden, om ervoor te zorgen dat ook dat personeel en die partners op de juiste manier alle processen digitaal en efficiënt vorm kunnen geven?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Mijnheer Bothuyne, bedankt voor uw vraag. Minister, u verwees er al naar: ik had ook wat cijfers opgevraagd, en die stemmen wel tot nadenken. Ik denk dat het inderdaad een goede zaak is en onomkeerbaar dat VDAB verder kiest voor digitalisering. Als je de verhalen hoort, dan is dat een beetje kafkaïaans. Het is dus niet meer dan logisch dat men daarop doorgaat. Aan de andere kant zie je dat een op de zes werkzoekenden geen e-mailadres heeft. U hebt daar zelf al naar verwezen. Als we die cijfers wat meer in detail bekijken, dan zien we dat dat bij oudere werkzoekenden al een op de vier is, en bij werkzoekenden met een arbeidsbeperking wordt dat zelfs een op de drie, die dus eigenlijk helemaal niet mee is. Ik denk dus dat we dat altijd goed in het oog moeten houden. We moeten er natuurlijk voor zorgen dat iedereen op die vertrekkende trein van de digitalisering geraakt. Ik zal daar geen verdere vragen over stellen. Het enige wat ik vraag, is dat u die bekommernis zeker zou blijven meenemen en zeker voldoende inspanningen zou blijven doen om iedereen mee op die trein te krijgen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De vragen van collega Bothuyne en die van collega Ongena zijn een beetje complementair. Collega Ongena, u hebt het over de werkzoekenden en zij die niet mee zijn. Ik heb net gezegd dat we ervoor moeten zorgen dat er nog personen zijn, zowel telefonisch als qua begeleiding, die dat op zich kunnen nemen.

Collega Bothuyne, wat de medewerkers betreft, moet er absoluut worden ingezet op persoonlijke ondersteuning en opleiding, want ook voor de medewerkers is dat een heel grote omvorming. Zeker wat dat zogenaamd kleine dossier van die treintickets betreft, hebt ik toch gevraagd om een tandje bij te zetten, want voor mij is het echt te gek dat men mensen heen en weer laat lopen om zoiets eenvoudigs als een treinticket te hebben. Dus voor die 84 of 86 procent die al digitaal ontsloten is, zou het toch een heel grote meerwaarde zijn als men dat digitaal zou kunnen ophalen.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Dank u wel, minister, ik kan daar alleen maar bij aansluiten. Ik hoop dat dat ook zo snel mogelijk gerealiseerd wordt. Wij zullen niet nalaten u daar in de toekomst verder over te bevragen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over levenslang leren bij kortgeschoolden
– 1755 (2019-2020)**

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne (CD&V): Deze vraag komt er naar aanleiding van een onderzoek van hr-dienstverlener Randstad, die een enquête deed over levenslang leren bij tweeduizend Belgen. Het onderzoek nuanceert in zekere mate de vaak geciteerde slechte Belgische Eurostat-cijfers inzake levenslang leren. Om die nog even in herinnering te brengen: in België volgde slechts 8,5 procent van de personen tussen 25 en 64 jaar de voorbije weken een opleiding, tegenover 11,2 procent gemiddeld in de EU. Landen als Finland scoren hier bijna 30 procent.

Randstad mat echter het percentage werkenden die een opleiding volgden op jaarbasis. Op jaarbasis blijkt dat 50 procent van de Belgische werkenden een opleiding gevolgd heeft. Dit is in lijn met het Europese gemiddelde. België hinkt weliswaar ook op basis van deze indicator achter op de toplanden, zoals de Scandinavische landen en Nederland, maar wel in mindere mate dan de Eurostat-cijfers aangeven.

Voorts waren er een aantal andere opmerkelijke resultaten in het onderzoek. Er zijn geen verschillen tussen mannen en vrouwen inzake deelname aan opleidingen en levenslang leren. Wat betreft leeftijd zijn er wel verschillen: eenmaal voorbij de 40, zakt het aandeel dat een opleiding volgt met maar liefst 14 procent. Arbeiders nemen significant minder deel aan opleidingen, 29 procent, dan bedienden, waar het percentage 50 procent is, en kaderleden, waar tot 70 procent een opleiding gevolgd heeft in het voorbije jaar. Er zijn ook grote verschillen naar opleidingsniveau en verschillen tussen werkenden, 50 procent opleidingsdeelname, niet-werkenden, 35 procent opleidingsdeelname, en niet-actieven, 19 procent opleidingsdeelname.

Minister, aangezien in België veel opleidingen van korte duur blijken, is het volgens Randstad normaal dat slechts weinig Belgen de voorbije vier weken een opleiding volgden, dat die cijfers dus systematisch lager liggen in de Eurostat-enquêtes dan in de realiteit. Daarom vindt Randstad het juist om deelname aan levenslang leren op jaarbasis uit te drukken. Hoe kijkt u aan tegen de resultaten van het onderzoek van Randstad en de voorgestelde methodologie?

België blijkt het minder goed te doen op vlak van langere opleidingen. De kloof met Nederland wordt veroorzaakt door het lage aandeel volwassenen in het hoger onderwijs. Waar in Nederland 15 procent van de 30-plussers is ingeschreven in het hoger onderwijs, is België hier in de staart van het peloton te vinden, met nauwelijks 7 procent. Leren op afstand en digitaal leren lijkt hier de boodschap. Welke initiatieven wilt u nemen, mogelijk in samenwerking met andere bevoegde ministers, om ook volwassenen meer en beter te verleiden – om die term te gebruiken – om deel te nemen aan hoger onderwijs?

Welke concrete maatregelen kunt u nemen om de kloof inzake levenslang leren tussen enerzijds werkenden, in lijn met het Europese gemiddelde, en anderzijds niet-actieven en niet-werkenden te dichten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega, voor een mooie laatste vraag voor vandaag.

Het Randstadrapport 'Wie werkt, leert' is zeer waardevol. Het is gebaseerd op een enquête waarbij respondenten bevraagd werden naar hun individuele bevindingen rond levenslang leren. De resultaten hebt u allemaal kunnen inkijken. De voorzitter, die ook de vraag stelt, heeft er al naar verwezen.

Ik deel absoluut de analyse van Randstad dat er meerdere indicatoren zijn om naar levenslang leren te kijken en dat we ons zeker niet pessimistisch moeten blindstaren op slechts een ervan, die focust op de deelname aan opleidingen gedurende de voorbije vier weken. Maar ik wil wel graag weten hoe het komt dat Vlaanderen systematisch lager scoort dan toptanden zoals Zweden, Finland, Nederland of Denemarken. Vandaar ook de prioriteit zoals die aangegeven is in ons Vlaams regeerakkoord.

Uiteraard wil ik alle vormen van opleiding stimuleren. Het hoger onderwijs moet hierin een belangrijke rol spelen. Met het Vlaams opleidingsverlof en het Vlaams opleidingskrediet willen we werknemers momenteel al de kans geven om ook langdurige opleidingen in het hoger onderwijs te volgen, de uitrol van het duaal leren naar het hoger onderwijs kan een belangrijke rol spelen en wij werken op dit ogenblik – dat weten jullie – aan een gezamenlijke visie op levenslang leren in functie van het oprichten van het Platform Levenslang Leren. Ik hoop om kort na Pasen een aantal acties aan de Vlaamse Regering te kunnen voorleggen.

Wat betreft initiatieven voor het bevorderen van e-lernen verwijs ik naar mijn antwoord op uw vorige vraag om uitleg nr. 1224 over e-learning, waar we hier toen

dieper op zijn ingegaan. We moeten een omslag maken van bingewatchen naar 'bingeleren', had ik gezegd. Collega Claes heeft daar een heel grappige tweet over gemaakt. Ze lacht, dus ze weet het. De associatie schrijf ik op haar conto, maar ik ben het niet vergeten.

De bestaande indicatoren zoals de enquête naar de arbeidskrachten (EAK) of de 'Adult Education Survey' wijzen vooral op een kloof tussen zij die werken of werkzoekend zijn versus zij die niet participeren aan de arbeidsmarkt. Zo zien we dat voor werkzoekenden hun deelname aan opleidingen vaak in dezelfde lijn of zelfs hoger ligt dan werknemers. Dat is goed.

Voor niet-beroepsactieven is er wel degelijk een grote kloof. Deels komt dit door bepaalde drempels, zoals reeds aangehaald. Er is al een voorstel gedaan om opleidingscheques ter beschikking te stellen voor de niet-beroepsactieven. Ik heb gisteren cijfers vrijgegeven naar aanleiding van een schriftelijke vraag over het gebruik van de opleidingscheques. Ik ga ze niet verklappen, maar het is nuttig om daar met z'n allen eens grondig naar te kijken en ons te bezinnen over het gebruik van de opleidingscheques. Het zijn allemaal interessante doelgroepen die ze gebruiken, maar als we ze ook willen laten gebruiken door kortgeschoolden of door niet-actieven, zullen we toch moeten zoeken naar een manier om dat te laten gebeuren. Het is niet omdat je iets openstelt voor mensen, dat ze er gebruik van maken.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, dank u wel. We hebben het openstellen van de loopbaancheques voor niet-actieven alvast in een resolutie gegoten, collega's, maar aan de opleidingscheques is nog wel wat werk. De opleidingsdeelname is ook bijzonder belangrijk. Ik las in het onderzoek dat vooral werkgevers een cruciale rol spelen in het aanbieden en het organiseren van opleidingen voor hun werknemers. Als we de deelname aan opleidingen willen verhogen bij de werkenden, dan moeten we ook bij de werkgevers een juist stimuleringsbeleid voeren, en op die manier kunnen we misschien een aantal stappen vooruitzetten op het terrein.

Wat betreft de niet-actieven is VDAB de eerste verantwoordelijke om hier stappen vooruit te zetten, maar samen met de lokale besturen. Heel veel lokale besturen organiseren laagdrempelige vormen van opleiding, bijvoorbeeld rond digitalisering. Ook daar zijn een aantal belangrijke aanknopingspunten om opleidingsdeelname bijvoorbeeld bij niet-actieven of niet-werkenden te verhogen. Dus werkgevers en lokale besturen zijn nuttige partners.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): We hebben dit thema al meermaals behandeld in het parlement. Dat is ook logisch, want het is een belangrijk knelpunt. Levenslang of levensbreed leren is noodzakelijk om mee te kunnen op de arbeidsmarkt. Jobs verdwijnen en worden hervormd maar er worden ook nieuwe jobs gecreëerd. Daarom is het belangrijk om die trein niet te missen. Leren doen we niet alleen op de schoolbanken. We moeten dit blijvend kunnen doen om ons beter te wapenen en weerbaar te maken.

De resultaten van dit onderzoek zijn beter maar de conclusie blijft grotendeels gelijk. Het levenslang leren is ongelijk verdeeld in Vlaanderen. Er is een verschil tussen de jongeren en de ouderen en de kort- en hooggeschoolden. Dat zijn cruciale uitdagingen.

Collega Bothuyne verwijst specifiek naar het digitaal leren. Ik heb dat ook wel eens ter sprake gebracht in de commissie. Digitaal leren biedt heel wat mogelijkheden en kansen. Mensen hoeven zich bijvoorbeeld niet te verplaatsen, ze kunnen op hun eigen tempo leren en naar eigen mogelijkheden. Het verlaagt ook de drempel voor

bepaalde doelgroepen, maar ook niet voor iedereen. Ik vrees dat het minder aantrekkelijk is om de ouderen en kortgeschoolden te verleiden, als ik het zo mag zeggen. Het is ook een trend in deze commissie om het woord 'verleiden' te gebruiken. De vraag rijst of we voor deze bepaalde doelgroepen, namelijk de ouderen en de kortgeschoolden, specifieke incentives moeten voorzien. Op welke manier kunnen we hen bereiken of overtuigen om ook te investeren in levenslang leren? Minister, wat is uw standpunt hierover?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Voorzitter, ik ga eerst in op uw opmerking. Het is echt van belang om de leerculturen te versterken in de bedrijven, dat blijkt ook uit het onderzoek. Maar ik heb al een aantal werkgevers gehoord die zeggen: 'bij ons is leren het nieuwe recruterende'. Waar vroeger de werkgever koos wie hij aannam, zijn het nu de sollicitanten die kiezen waar ze willen werken. De leercultuur binnen het bedrijf vormt ook bij mensen al een trigger om al dan niet voor een bepaald bedrijf te kiezen. We moeten er dus misschien wat vaker de nadruk op leggen dat leren het nieuwe recruterende is. Ik vind dat wel goed gezegd en het is absoluut juist, voorzitter, dat de leercultuur in de bedrijven moet worden versterkt.

De VDAB-onlineopleidingen staan voor iedereen open, ook voor de mensen die vandaag niet participeren aan de arbeidsmarkt. Het is niet omdat iets voor iemand openstaat dat het ook gebruikt wordt. Die opmerking heb ik daarnet al gemaakt over de opleidingscheques. Soms zet je iets open en denk je dat iedereen daarop zal ingaan, maar dan blijkt dat een bepaalde groep daar veel meer op inspeelt dan een andere.

Mevrouw Claes, ik denk dat we dat absoluut zullen moeten doen, de vraag is alleen hoe. Dat heeft ook te maken met de leercultuur binnen bedrijven. Ik heb al bedrijven bezocht waar er ook voor de kortgeschoolden een grote omslag gebeurt naar het digitale en naar artificiële intelligentie. Mensen zien dat als een meerwaarde en willen leren op de werkvloer. We moeten de handen in elkaar slaan met de bedrijven en de vakbonden en met sociale partners, om te kijken hoe je de groepen die dat het meest nodig hebben – de ouderen en de kortgeschoolden – nog meer in dat verhaal kunnen betrekken.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, ik dank u. We stuiten hier een beetje op de limieten van het vraaggestuurde beleid dat we rond opleidingsdeelname hebben vooropgesteld. We laten de vraag van onderuit komen en ondersteunen ze met opleidingscheques, met de kmo-portefeuille en nog andere zaken. Voor een aantal doelgroepen kan het niet anders dan te werken met een mix van vraag- en aanbodgestuurd beleid, waarbij we de opleidingen bijna letterlijk op de schoot van de betrokkene brengen om op die manier de opleidingsdeelname te verhogen. We zullen daar in de toekomst ongetwijfeld nog verder op ingaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.